

Al món hi ha dos tipus d'humans: El ramat (les marujas) i el tonedor que els pela, els ven la llana (Hola, Setmana, Tómbola...) a bon preu.

Noel Clarasó

Aquestes són les coses que acabaran amb la raça humana: El progrés sense compassió, La política sense principis, La riquesa sense esforç, L'erudició sense silenci, La religió que no arrisca, I el culte sense consciència.

Antony de Mello

L'ESTEL

LA NOSTRA WEB: <http://www.balearkom.es/usuarios/estel/>

A.P.P.E.C
 ASSOCIACIÓ
 DE PUBLICACIONS
 PERIÒDIQUES
 EN CATALÀ

ANY XVIII. NÚMERO 417

15 D'AGOST DE 1999

PREU: 225 PTS - 1,35 euros

Fa 3 mesos que na Francesca Benasser regenta la Croisenteria Elionor al carrer del Moll d'Alcúdia. Despatxa café, pastissos, panades i robiols. A la foto amb la seva ajudant Karen. Tel. 971 549 630

Fa 30 anys que en Miquel Àngel Linares i la seva família regenten el Bar ses Muralles a la barriada de ses Forques d'Alcúdia. Despatxen en les tapes i els plats combinats. A la foto amb la seva cosina Kati. Tel. 971 548 408

Fa 4 anys que en Tomàs Florit d'Inca regenta la botiga de llepolies Dolç i Salat al Port d'Alcúdia. Tel. 971 548 518

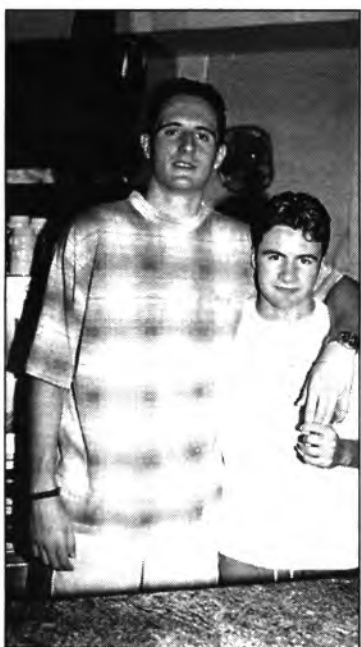
Fa 9 anys que en Joan Bibiloni de Binissalem regenta la Botiga d'Electricitat i Fontaneria Elfo al Port d'Alcúdia. Tlf. 971 546 970

Fa 5 anys que na Xiioko Tada del Japó viu a Mallorca. Ara és dependenta a la Botiga Nins Petits al Moll de Pollença. La madona de la botiga és na Denise Giverin d'Escòcia.

Fa 4 anys que les germanes Ventayol regenten la Perruqueria Ventayol al carrer Major d'Alcúdia. Va obrir aquesta perruqueria, sa mare, Esperança Martí, ara fa 30 anys. Tlf. 971545 969

Fa 2 mesos que la Família Camps ha obert la Cafeteria Progrés a Alcúdia. Despatxen les tapes i els plats combinats. Tlf. 971 547 100

Fa un any que n'Estephanie Händle de Múnic regenta l'Akademie Superlärning Für Sprachen al Moll de Pollença. Organitza cursos d'alemany per a mallorquins i cursos d'espanyol per a alemanys. A partir d'aquest hivern ferà cursos de català per a estrangers.

Fa mig any que na Conxita Calden-tei de sa Pobla regenta el Bar Alcanada, al llogaret d'Alcanada. Un poble amb un parell d'hotels, botigues, restaurants i molts de xalets amb piscina. A la foto, serveix a una família de Campanet que te un xalet al poble. Tel. 971 548 510

Fa 8 anys que na Melània Cifre regenta el Gabinet de Bellesa Melània al Moll de Pollença. Tlf. 971 866 260

Fa 20 anys que en Xavier i na Carme regenten el Restaurant Pizzeria Tusilano al Port d'Alcúdia. Fou la primera pizzeria del port. Un lloc on se menja per una mitjana de 1000 ptes. Tfl. 971 546 874

**Especial dedicat
 ELS TERMES POLLENÇA
 I D'ALCÚDIA**
 Si vos ha agradat,
 telefonau al 971 26 50 05
 i el vos enviarem cada
 quinze dies.

Són el grup de monitors de "Viu l'Estiu" d'Alcúdia. Fan activitats lúdiques per entretenir els nins del terme.

Fa una setmana que els germans Pere i Ta han obert la Cafeteria Es Canyon a la Plaça d'Alcúdia.

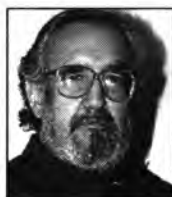
Fa un any i mig que n'Àfrica Paradinas de l'Aaiun (altre temps colònia d'Espanya), ha obert la Immobiliària Terra Viva al carrer Major d'Alcúdia. Tlf. 971 546 426.

Fa un any que na Magdalena Morro de Pòrtol, fa plaça de terrissa al carrer Major d'Alcúdia.

Fa 15 anys que n'Emili Riu regenta un Magatzem de Fruita a Maria de la Salut. Son pare, te finques a Fraga i a Lleida i cultiva arbres fruiters. Ell és el venedor. A la foto amb la seva ajudant Francesca Munar.

Foc i Fum

MATEU MARIÓ DE SANT JOAN

Els qui des de fa una vintena d'anys feim que l'ESTEL surti cada quinze dies, estam d'enhonorabona. Aquells amb qui ens trobavem a les festes i commemoracions de l'Obra Cultural Balear en defensa de la llengua catalana, aquells amb qui ens trobavem a les convocatòries del GOB en defensa d'un urbanisme racional, els nostres amics i coneguts amb qui ens trobavem a les manifestacions en defensa de Mallorca i la seva gent, avui formen part de Govern Balear, del Consell de Mallorca, de Menorca i d'Eivisa-Formentera, avui estan al front del govern de la nostra terra. Estam d'enhonorabona.

Els qui estam més espantats amb el canvi de govern que hem tingut a les Illes Balears són les persones de la tercera edat, beneficiàries de sopars d'arròs brut, d'excursions i altres divertiments. Mirau que, haver-se de seure a taula amb el conseller comunista Groske, ells que són del PP de tota la vida. A més d'un, l'arròs li farà mal i l'hauran de treure amb el peus per davant. Els directius de les associacions de la tercera edat, la majoria posats a dit o amb eleccions manipulades pel PP i del PP de tota la vida, els caurà com una puntada del peu als ous, això d'haver de fer cas i demanar les subvencions a un comunista. La vida és dura, companys.

Mossèn Gabriel Ramis, postulator de sants a Mallorca, anà a sant Joan de Sineu on feu una crida per tal de moure la beatificació de Fra Lluís Jaume. Un franciscà que acompanyà a Fra Ginebró Serra a anorrear la gent de la baixa Califòrnia fa 260 anys i que en sortí malparat perquè als californians li esclafaren el cap amb una pedra i li cremaren la rectoria. Acudiren a la crida 4 santjoaners i el primer que va demanar Mossèn Ramis als congregats fou un milió de pessetes per començar el procés. De moment la cosa quedà ajornada davant la poca assistència a aquesta primera convocatòria.

I és que fer sants a uns homes que anaven darrera els soldats i aventurers, que robaven i assassinaven nacions senceres, i en nom de la Santa Inquisició feien els crims més horribles és d'un cinisme impressionant. Jo, personalment, feria sant o santa a la persona que alliberà el nostre poble del jou d'Espanya i de França, però mai a uns personatges que col·laboraren en engrandir l'imperi podrit d'aquests nacions.

El socialista Marcell Iglesias, catalanoparlant originari de la franja de ponent, ha estat investit president del Govern d'Aragó. Amb aquest nomenament, el mapa de l'antiga Corona d'Aragó es va component en un conglomerat de governs nacionalistes i progressistes. Només ens fallen les terres valencianes on la gent no vota nacionalista. Un país sense premsa en la llengua nadiua, un país en mans dels mitjans de comunicació castellans està perdut si no s'hi posa remei. I aquest és el cas del País valencià. Un lloc amb bona gent de parla catalana, que està totalment manipulada pels mitjans de comunicació castellans.

A Pollença, hi ha empreses de neteja que ofereixen 1.300 ptes. l'hora a les dones que vulguin fer neteja a cases i xalets fins el mes d'octubre, i no en troben. Aquestes empreses volen dones, els homes no en saben de fer net segons la portaveu d'aquesta empresa. Segles, mil·lenis d'exercir aquesta especialitat, fan que les dones siguin imprescindibles en l'activitat turística i per això les paguen a bon preu. Ah, el telèfon d'aquesta empresa és el 971 867 286. Ω

Normalització lingüística?

PERE FELIP I BUADES

Mai, en els setze anys de mandat del govern del Partit Popular de Balears, s'havia sentit parlar tant en castellà per part dels representants de les noves institucions, comandades, ara per un pacte de partits suposadament defensors de la normalització lingüística o, vergonyosament, per part dels portaveus i càrrecs d'Unió Mallorquina qui, de manera sistemàtica, al ser requerits pels mitjans de comunicació audiovisuals, inexorablement, utilitzen sols el castellà per a dirigir-se als oients (l'excepció és la seva presidenta, Maria Antònia Munar, qui de manera habitual utilitza el mallorquí com a llengua d'us normal. Per desgràcia, no passa el mateix amb els altres càrrecs i portaveus del seu partit.

Idò be, això que passa és el contrari d'allò que esperàvem els defensors d'un vertader procés de normalització lingüística.

Perquè, anem a pams, Es que, potser, si el president del Parlament o el president del Govern balear utilitzen el castellà, però aquest president del Parlament o del Govern és del PSOE, o sia, es d'esquerres, se produeix una miopia d'oïda per part dels nacionalistes del pacte de Progrés, als quals, segons sembla, els sembla be, la suplantació lingüística que estam patint? Al manco, no sabem que s'hagi produït cap reacció per part seva.

Ve a compte, lo dit, per fet que, darrerament, en els mitjans de

comunicació àudio visuals, només s'escolta un idioma per parts dels contertulians entrevistats pels agressius i irrespectuosos interrogadors de les ràdios i televisions, i aquest és el castellà. Quasi ha desaparegut l'idioma català dels mitjans de comunicació illencs. I quan el sentim, és perquè l'utilitzen persones senzilles i no càrrecs institucionals o representants dels partits anomenats nacionalistes, que haurien de ser els qui, amb més respecte i amb més responsabilitat, s'exigissin a ells mateixos la utilització del català al difondre qualsevol comunicat o al contestar qualsevol interrogatori per part dels mitjans de comunicació local, que més que local, semblen ser de Castella o d'Andalusia. Això, en tot cas, no exonera de culpa a qui hauria de donar llum i exemple d'afirmació de personalitat a un poble amb uns drets lingüístics i culturals com és el nostre.

No hi ha dret, que la defensa dels drets lingüístics dels mallorquins, la facin ciutadans anònims amb gran dignitat per vèncer l'agressiva contumàcia dels locutors que quasi exigeixen la utilització del castellà com a mitjà de comunicació, mentre representats de partits nacionalistes es rendeixen a la pressió dels entrevistadors.

En la meua opinió, aquesta gent perd coherència política i dignitat quan ho fa. Ω

Carta oberta a FDA

Qui és i de qui parla el Sr "Fons de Documentació Antifeixista FDA"?

Distingit Sr. "Fons de Documentació Antifeixista FDA",

Us escric aquesta carta per demanar-vos que ens digueu qui és aquesta "secta que no són més que tres falangistes" que "s'amaga darrera la bandera de les quatre barres" els pares dels quals assassinaren els vostres pares, segons vós, i que digueu als lectors qui és aquest "Führer" frustrat que la comanda. Bé em demana qui dimoni deu ser aquesta maleïda "serp nazifeixista" que campa enmig de nosaltres. Per què no ens ho aclariu d'una vegada?

M'estranya que, si deis que parlau d'"una secta que no són més de tres", us entretingueu a llegir i a respondre amb tanta de ràbia una revistutxa que tanmateix, segons

deis vós mateix, només llegeixen els tres que la fan. Com pot ser mai, tant de renou per tan poca cosa? Per cert, de quina revistutxa parlau, si no és massa demanar?

L'Estel de Mallorca precisament es va fer famós per parlar clar i llampanant, tot dret, amb noms, llinatges, cites de diaris, revistes i llibres, fotos i amb la signatura dels qui escriuen. Seria demanar molt, Sr. Fons de Documentació Antifeixista FDA, que tornàssiu als orígens L'Estel de Mallorca i diguéssiu els tres noms dels qui, segons vós, integren una sectetxa tan reputa? Seria també demanar molt, Sr. Fons de Documentació Antifeixista FDA, que vós també signàssiu els vostres escrits amb els vostres nom i llinatges? Si estau tan segur d'aquestes coses que contau, per què teniu por de mostrar cara? Qui sou? Si teniu dos col·lons així com toca i no dues olives pansides, Sr. Fons de Documentació Antifeixista FDA, no ens faceu estar més endarrer. No sou vós tot un fons de documentació? Idò documentau! Vénquen noms! Vénquen llinatges!

Cordialment,

Jordi Caldentey

ÒMNIUM
CULTURAL

PER
QUÈ?

La Constitució
espanyola imposa el
deure de conèixer
el castellà?

QUAN

a Europa cap
constitució exigeix
aquest deure que
vulnera els drets
individuals més
elementals.

?

Disseny Tèxtil

Fàbrica de cortines, coixins i confeccions

Tf/Fax 971 867 294

Carrer Vicenç Buades, 47 Port de Pollença,

07470 Mallorca

La catalanitat de la Franja

Al Principat de Catalunya hi viuen molts aragonesos. Gent d'Albarracín, d'Ayerbe, ... Ells s'auto anomenen orgullosament 'maños'. Són gent diferent dels espanyols. Tenen una imprompta alegria i decidida. Són austers i destres.

Els catalans coneixem molt bé el tarannà i la vivència aragonesa. Molt més ho saben els catalans de la Franja, actualment dins els dominis administratius d'Aragó per les divisions territorials espanyoles. Un oriünd de Calaceit, En Joaquim Monclús n'és un bon coneixedor d'aquesta permeabilitat i comunicació que succeeix a la Franja. El caràcter afable i, certament, noble dels aragonesos, s'enfronta a l'orgull i vanitat castellana. Els territoris de la Franja són catalans. La gent que hi viu també. Com tants aragonesos que tenen el seu futur i el seus morts arreu del Principat.

La terra és important per una nació com la catalana que no tenen més on anar. La terra és insubstituïble. Sense ella no es possible ni resistir ni prosperar. A Albarracín, on neix el Tajo, a Ayerbe, ... les coses van millorant. El talent i la dedicació de les autoritats aragoneses encara no ha frenat la despoblació ni la decadència d'una societat bàsicament agrícola. Els aragonesos abandonats pel centralisme castellà han patit igual o més que els catalans la devastació moral de la derrota i l'amenaça de la pèrdua d'identitat. Aventuro una millora de la situació malgrat Ramon i Cajal ja estat absorbit per la dinàmica espanyolitzant de Castella i els seus pobles vassalls.

Entre les aigües del Gállego circula l'alegria de la collita, la noblesa de compartir el futur i d'oferir el millor d'un poble a qualsevol que ho demani. Els catalans només per això encara resistim. Sabem que romandre oberts és la única garantia de la nostra existència. És potser un símptoma fatídic, però haurem d'esperar per veure-ho. I, esperarem. De moment no podem fer res més, excepte visitar el palau de l'Aljaferia a Saragossa. Records d'un temps de diàleg i concòrdia entre Aragó i Catalunya.

Pels carrers d'Alcanyís es respira la persistència del sofriment. El front d'Aragó va ésser especialment dur. Allà molts catalans van descobrir la magnitud del caràcter aragonès i la força d'esperit d'uns habitants endurits per la feina i decidits a progressar. El moviment llibertari aragonès visqué tota la força creativa en moltes col·lectivitats agràries.

Per dissort dels aragonesos, la Verge del Pilar representa molts més Espanya que als propis aragonesos. Ells, deixats i burlats per la cort castellana van sentir-se atrets al vassallatge d'un poble senyor i orgullós com el castellà. Van lliurar-los allò més valuós que tenien: la Verge del Pilar. Com els van lliurar l'il·lustre fill de Fuendetodo, el pintor Goya.

El Principat està ple de carrers que recorden aquesta amant Mare de Déu. Curiosament, van ésser posats sota l'ànima colonitzadora de l'Espanya franquista, i encara no han estat retirats, doncs pels catalans si suposa un vincle viu amb la identitat aragonesa. Creients o no, l'Ebre per Saragossa no seria el mateix sense el Pilar.

Els catalans de la Franja viuen desconcertats. El terreny inhòspit de la confusió no és bo per ningú. No podem dubtar de la catalanitat de la Franja, i en tot cas, ja es trobaran solucions que facin justícia sobre una població desesperada per viure la seva realitat cultural i lingüística.

Tantes situacions contràries a les necessitats de la Franja esdevenen un esperó punyent contra la passivitat general dels catalans. Una vegada més la història mostra la seva més cruel escena: el que es podia haver fet i no es va fer. Ella, la història, no obstant és tossuda. I, per recordatori, el tòpic dels aragonesos, titllats de tossuts.... No! És que són aragonesos! I, Espanya ens volia fer creure el contrari....Ω

Llorenç Prats-Sagarra és Editor-adjunt del setmanari universitari 'Catalunya Campus' (lprats@primerama.es)

Acomiadaments, pre jubilacions i seguretat social

Enguany el BSCH augmenta les pre jubilacions fins a 4.500. Endeixa vol liquidar la meitat de la plantilla. Tabacalera 1.400, i Telefònica a una nova tanda d'11.000 acomiadaments - pre jubilacions, amb el que hauria fotut fora a 30.000 empleats.

Les privatitzacions apareixen així com són. Lliuren la riquesa del país als especuladors, a fi que facin negoci amb el desmantellament.

El ministre de Treball acaba de descobrir que els grans empresaris fan negoci a costa de la seguretat social. Ha començat una creuada pel treball dels majors i de pas, per elevar l'edat de la jubilació, per tal de preservar el fons de la seguretat social. Aquesta campanya prepara nous regals a les empreses, a càrrec de la seguretat social, per tal d'incentivar la contractació de

"majors". Amb quatre arreglaments legals, Estratel, filial de Telefònica, podrà contractar no sols als joves (amb bonificacions de la seguretat social (sinó també a treballadors de 63 anys, o de 66 anys (amb bonificacions de la seguretat social). Pot ser els mateixos que haurà acomiadat (amb subvencions de l'IN-EM).

Així prepara el govern el segon pacte de Toledo. No manquen contra propostes de dirigents sindicals. A Antonio Gutiérrez no li sembla be que se retardi la jubilació, però sí que se donin nous regals als empresaris a compte de la seguretat social amb el pretext de contractar fins als 65 anys.

Per altra banda, el ministre, imitant el neothatcherià govern britànic, ha proposat al Consell Econòmic i Social que promogui un codi

de conducta sobre pre jubilacions, que "no discrimini per l'edat". És a dir, que les empreses puguin acomiadar a treballadors de qualsevol edat, indiscriminadament.

Els treballadors "majors" comencen a ser utilitzats, com abans els joves, com a un pretext per a destruir reglamentacions que protegeixen els drets de tots els treballadors.

El ministre de Treball també ha descobert una altra pedrera per enfonsar el mercat de treball: la contractació massiva de minusvalits, amb mini sous, i amb incentius de la seguretat social.

Però no tota la muntanya és moradriu. En Tabacalera, UGT i CCOO acaben de dir que no accepten els acomiadaments i el desmantellament. Ω

Pere Felip i Buades

ARTICLES HISTÒRICS

A la joventut

DANIEL CARDONA I CIVIT. 1934.

Repetides vegades en el nostre setmanari heu vist l'epígraf que encapçala aquest article. I no és que ens mogui un afany de proselitisme farisaic. Aquell afany anatematitzat per Jesús amb les paraules més dures: "Ai de vosaltres, escribes i fariseus, perquè recorreu mar i terra per fer un prosèlit! I quan el teniu el feu fill de l'infern el doble que vosaltres". A nosaltres no ens mou aquest afany maligne.

Nosaltres, si et cridem, oh, joventut!, no és per corrompre't. Nosaltres, si et cridem amb insistència, és perquè sabem que tens entusiasme, abnegació i heroicitat: aquestes flors que únicament creixen en terra jovenívola i veiem que aquests partits acaparadors de joventut, lluny de fer-te-les exercitar, te les narcotitzen i te les atrofien. És per salvar el teu encís, juvenesa admirable, que et reclamem. És per salvar la teva espiritualitat i la teva elevació humanes. Bé ho sabem prou, que pesen damunt teu com lloses de plom que l'impedeixen aixecar el cap de ran de terra un seguit de circumstàncies que han trepitjat i han impedit créixer aquestes bones semences que únicament poden germinar sota la cura delicada de destres conreadors. El núvol nefast de la dictadura, que amb la seva espessor i negror tapava per complet la llum de les nostres coses: de la nostra llengua, dels nostres costums i de la nostra Història.

La decepció més forta i més tràgica que pot sofrir un poble: l'abdicació de la República Catalana. La fal·làcia més refinada que ha sabut crear una sèrie d'equívocs: separatistes de monarquia, l'estel de la federació. La hipocresia més perversa, que ací us predica un catalanisme i a Madrid fa fervents demostracions del més aferrissat espanyolisme: "És que s'han sentit ací (al Parlament espanyol) paraules més càlides ni més enceses d'espanyolisme, que les que els diputats catalans han pronunciat en aquesta Cambra? (Sr. Santaló).

Nosaltres et cridem, joventut endormiscada, perquè no malversis l'edat més esplèndida de la vida. Perquè no deixis anorrear aquestes qualitats de l'esperit i que únicament, torno a repetir, no poden desenvolupar-se en la joventut. Que en la teva maduresa no hagi de dir allò del poeta: "Ma juvenesa daurada perders en les foscos" (Musset).

Si encens les llums del teu esperit en l'única edat que es poden encendre, el teu esperit sempre lluirà i a la posta de la teva vida encara amb més fulgor. Si no ho fas així. Si no aprofites aquests valors espirituals "...te'n duràs a la porta de l'eternitat la tristor mateixa de la pobra mare que em morir s'emporta el pes de l'infant que no ha pogut néixer". (Alcover)

Redreça't, doncs, contra aquesta fosca, joventut! Redre-

ça't contra aquesta mort de l'inútil no fer res de transcendent!

"No et deixis dur a la tranquil·la aigua mansa de cap port" (Maragall)

"No siguis peresós, ni tímida. Romp aquest glaç que t'ha imposat el límit. Cerca en el fons del teu reialme intern alguna veu de ressonància pura i un amor molt més viu que la natura que et faci creure que seràs etern!" (Sagarra)

No et deixis soterrar. Vés amb aquells que van per camins difícils d'abnegació, camins poc fressats. Camins que ploren perquè pocs els trepitgen i veuen créixer l'herba inútil que els esborra, que els anorrea, que els fa desaparèixer. Escolta el sanglotar d'aquests camins que menen a les alçàries airejades per tots els vents que porten i encomanen sentors d'eternitat. Deixa la terra baixa on sotraguegen el teu cor mil passions insubstancials. Puja per aquests camins als cims espirituals. Aquests camins, és cert, no porten a cap butaca burocràtica, a cap setial daurat. Però no es tanquen, menen a l'espai, a la llibertat, condueixen a les regions més altes de l'esperit, car allí on hi ha esperit hi ha llibertat, el do més gran de l'home. En aquests cims és on es troba la joia viva, veritable, immortal: l'alta joia de veure com els nostres actes estan d'acord amb la nostra consciència de joves i de catalans. Ω

Guerra guerrejada pel català (IV)

PER RICARD COLOM

Qualitat de llengua

“... heu donat preferència a expressions no vernacles, i abusat de mots bàrbars, fins al punt de trastocar vostra parla en un autèntic guirigall.” (Tacià, “Discurs contra el grecs”).

“Llengua embastardida./poble bou al fang./Necis jocs podrien /vils cervells parats” (Salvador Espriu, “Llibre de Sinera”).

Cal aprendre a parlar i escriure una llengua nacional generativa, creativa segons els propis recursos de la pròpia idiosincràsia una llengua de cancelleria rica i gloriosa com la de les Cròniques, una llengua bella i flexible com la d'en Lluïa o la del nostre segle d'Or. Cal conèixer bé els clàssics i la pròpia literatura. Cal escoltar els avis (millor encara: les àvies), els pagesos... Re introduir els nostres propis refranys i dites, que sens dubte donen color i vitalitzen l'idioma.

El català parlat a les ciutats, assetjat pels mèdia espanyols i francesos i per la immigració, sense la defensa d'uns mèdia catalans massa llatinitzats i que no compleixen amb llur deure de contrapòl de resistència i pedagogia lingüística, sol ser dolentíssim. I experimenta un ràpid o dramàtic empobriment en vocabulari, expressions, sintaxi, etc. (pèrdua de pronoms adverbials, allau de castellanismes com ara “morro” per “barra”, “llit” per “rambla”, “aquest any” per “enguany” i milers més... en una dinàmica imparabile, si no ho analitzem a fons i actuem en conseqüència. Fa pena de sentir com parlen el jovent i els infants escolaritzat en català i “nacionalistes” sobre tot al País Valencià.. Tal xapurrriu indica la progressiva satel·lització del català al voltant del Rei-Sol castellà, i sabem que aquest és el pas anterior a la definitiva castellanització, tal com han estudiat els sociolingüistes.

“... les maneres corrents de parlar d'una nació preanuncien el camí que està emprant, als qui saben veure el fons de les vicissituds humanes...” (Antonio Rosmini).

Cada mot ben dit i ben escrit és una enlairada trinxera d'amor a la terra. Parlar un català desastrosos treu el geni creatiu a l'idioma, el descoloreix, el fa lleig i el desprestigia. Es el fenomen correlatiu a la nostra psicologia d'esclau, d'oncle Tom, a l'au-

toodi, la por, els complexos botiflers i el síndrome d'Estocolm. Si parlem un català calcat del castellà, el fem espuri, menyspreable, un patois folklòric de la llengua del imperio, o sia, la parla sens ànima que ens volen vendre els nostres enemics. Es inacceptable el “light” de TV3, que demostra complex d'inferioritat. No parlem ja de la risible i superartificial parla que xerren els cacofònics (i sovint castellanoparlants, fora de les càmeres) locutors de Canal 9, que sembla que mai no s'han fixat en el parlar pur del Maestrat o la Vall d'Albaida

“Als fills imposes, car els vols senyors, guisifis agres d'una llengua estranya” (S. Espriu, “Llibre de Sinera”).

Quan parlem, cal usar les formes més pures i genuïnes, com ara, millor “rentar” que “llavar”, millor “cercar” que “buscar”, etc, sempre que el context no les faça massa forçades, car llavors perden efectivitat sociolingüística. Cal anar davant del nostre interlocutor, però sols una passa davant, a fi que pugui seguir-nos.

Sense ser pedants, és magnífic intercalar o fer reviscolar dites populars, i pair citacions intel·ligents i colpidores com de collita pròpia.

Diguem “bon dia i bona hora! “. No sols “adéu!” sinó “Adéu-siau!” Ressuscitem el nervi adormit de l'idioma, i encoratgem així els de la nostra corda.

Quan parlem català, vocalitzem bé, no parlem a mitja llengua com fa Pujol. Cantem amb accents comarcals sonors, reintroduïm mots moribunds, siguem autodisciplinats.

Cerquem un Standard unificat, un català “batua”, “Koiné”, que no és pas el barceloní, sinó una síntesi a definir des dels standards actualment en vigor, els quals són regionalistes. Aquesta “Koiné” havia d'aplegar formes i variants valencianes, illenques, de la Catalunya Vella i de la Nova, relligades amb referència als clàssics i prioritant les formes més diàfanes, curtes, sonores, belles i clares.

Contrarestar la influència del castellà/francès tot aprenent uns altres idiomes (especialment l'anglès i l'alemany) és més que recomanable. Es tracta de competidors directes front a l'espanyol,, i el francès idiomes amb molt prestigi social. A partir del 2010 diuen els sociolingüistes que el predomini de l'anglès serà absolut: l'anglès és el nostre aliat natural. Ω

Colònia, i no pas xampú

Un dels indicadors més clars que un país sofreix colonització és el de l'esborrament (o substitució) de l'imaginari col·lectiu de la societat colonitzada. Entenem per imaginari col·lectiu el conjunt de símbols, mites i referents culturals propis i identificadors d'una comunitat humana. Tot plegat és el resultat d'un llarguíssim procés de construcció cultural que enfonsa les arrels en estrats diversos del passat, que es fonen i se sintetitzen en l'imaginari col·lectiu, i que és a la base de la identitat nacional. Així, per posar exemples gastronòmics, el flaó es remunta (pel cap alt) al segle XII, quan el pa amb tomàquet és un invent prou recent, no pas anterior al segle XIX. Dos elements propis de la gastronomia (i per tant de la identitat) catalana, pouats en estrats històrics molt distants, es fonen en un imaginari nacional modern, actualitzat.

Anem a pams, però. Després d'ocupar un país, les potències colonials procedeixen a domestificar el poble que l'habita. Es comença per desarmar-lo -durant molts d'anys, al segle XVIII, als catalans se'ns obligà a tenir lligades a casa totes les armes blanques, ganivets de cuina inclosos. El pas següent consisteix a buscar còmplices locals que administrin el poder en nom de la nova autoritat, i que convencin els seus connacionals de la bondat de l'autoritat sobrevinguda. El tercer pas consisteix a “buidar” d'identitat el poble ocupat -la identitat és la sang i la força d'un poble: sense identitat col·lectiva robusta no hi ha comunitat nacional. Aquesta operació de “drenatge identitari” és relativament senzilla de fer si hom disposa dels mecanismes de poder adequats per tirar-la endavant; a més de poder, però, cal tenir habilitat. Vet aquí la diferència entre la maquinària colonitzadora espanyola i la francesa: poderoses totes dues, el poder francès ha estat més hàbil i eficaç que l'espanyol en la gran empresa d'enderroc que ha tengut ocupats amb desfici ambdós poders.

Les potències colonitzadores debiliten l'enemic a base de “vampiritzar-lo”: xuclen la sang (la identitat) del poble ocupat i li inoculen “sang” nova. Hi ha una doble operació de buidatge i de transfusió d'identitat. Es tracta de substituir els referents propis pels aliens, fins que els primers perdin entitat o desapareguin. Així, el mapa d'Espanya desplaça el mapa dels Països Catalans; el Quijote s'instal·la en els cervells de tothom i el Tirant resta en la penombra; durant segles, assistim a una operació de defenestració i oblit de la figura de Ramon Llull; i Lope de Vega enfosqueix Anselm Turmeda; a València, el nom d'Ausiàs March (el millor poeta europeu del segle XV) és expulsat de les pla-

ces, de les avingudes i fins i tot d'un institut d'ensenyament secundari; a casa nostra, les obres de Valle Inclán o d'Unamuno sonen més que les de Bartomeu Rosselló-Pòrcel o les de Josep Maria Llompart; avui, el pop-rock espanyol omple les nostres freqüències radiofòniques, quan els grups catalans hi tenen (si n'hi tenen) una presència anecdòtica; Curro Jiménez va portar a ca nostra la resistència espanyola a l'ocupació francesa, però pocs en saben res de la guerra de separació catalana del segle XVII, de les Germanies mallorquines i valencianes, o de l'activitat guerrillera dels Angelets, a Catalunya Nord, o de Carrasclat al Principat. Amb la llengua -ja ho sabem- s'esdevé talment.

L'imaginari col·lectiu català es va esborrant allí on no hi ha un poder polític propi, autòcton, que el restauri i l'enforteixi: és a dir, arreu de ca nostra descomptant-hi el Principat. (Val a dir que al Principat també hi ha una inhibició manifesta a l'hora de construir els mites nacionals que ens pertocquen: el complex de poble derrotat encara hi és molt actiu). Parlam d'un esborrament (una substitució) que anys enrere tenia lloc amb lentitud, però que avui opera a gran velocitat. Mireu, si no, què en queda de la cuina eivissenca, i observeu que l'aniquilació de la gastronomia pitiusa s'ha consumat just en trenta anys.

Cal entendre que el procés de substitució lingüística que patim és només un element d'un procés de substitució cultural i d'alienació nacional més ample. Un procés, aquest, que l'Estat espanyol ha tirat endavant (i que encara continua) per legitimar allò que de veres li interessa: els nostres diners, la mamella catalana, el mannà oriental que permet de mantenir una economia assistencial, rendista, de-parar-la-mà, a les Espanyes.

També cal entendre, doncs, que la normalització de la llengua catalana només és possible en el marc d'un procés de descolonització global. A l'hora d'afrontar el nostre futur com a comunitat humana diferenciada, fet i fet, només tenim dues opcions: l'autoabandonament o la descolonització, deixar-nos morir (i robar) o emancipar-nos.

No importa dir que l'opció digna, intel·ligent i civilitzada és la segona. També és l'opció més difícil i conflictiva. Difícil, perquè implica de nedar contra les inèrcies i d'ensopegar amb moltes incomprendions. Conflictiva, perquè comporta l'enfrontament directe i obert amb un munt d'interessos creats -per començar (i no és poc), amb els interessos dels estats espanyol i francès, que no abandonaran fàcilment les seues últimes colònies. Ω

Joan Cabot

Fa 18 anys que en Biel Serra de sa Pobla va obrir el Taller sa Torreta al Port d'Alcúdia. Aquest taller te el servei Peugeot Talbot. Tel. 971 546 207

Fa 8 anys que en Tere Iglesias d'Euskadi regenta el Bar Tere al Port d'Alcúdia. És un bar del Barça. Tel. 971 549 333

Fa 16 anys que en Pep Aguiló i na Magdalena Cerdà regenten la Botiga Moneies al Port d'Alcúdia. En Pep és el president de l'Associació de Comerciants del Port. Ha fet oposició a l'exbatlle Ramis en l'assumpte de les obres d'embelliment del Passeig Marítim. Està ben content que el batle i els seus hagin passat a la oposició, una gent, diu, que mai escoltaren les suggeriments dels ciutadans d'Alcúdia.

En Joan i n'Esperança són dependents del Bar Petixó a la Platja d'Alcúdia.

La irlandització del català

QUIM GIBERT, LICENCIAT EN PSICOLOGIA PER LA UAB

"La llengua és el marcador essencial de pertinença per als catalans" Adolf Tobeña

Darrerament he treballat en diferents escoles públiques, tant de primària com de secundària, del Maresme i del Vallès Oriental. En totes, la llengua principal entre la quitxalla és l'espanyol. La majoria de l'alumnat s'expressa bé en català, però el català no és la seva llengua natural de relació. I, aleshores, aquells que tenen el català com a llengua familiar queden dissolts entre els castellanoparlants. "Porto el meu fill a una escola catalana, i tot déu parla castellà! Els profes amb els profes, al menjador... S'inculca encara aquella idea que, davant d'una persona castellanoparlant, els catalans ben educats han de canviar de llengua. I se suposa que és una escola catalana!" deia en Quim Monzó en una entrevista a *Escola Catalana* (núm 339).

M'explicaven uns coneguts vinculats a una delegació local de la UNESCO que La Bressola de Prada va realitzar un intercanvi amb una escola de Puigcerdà. Els mestres nord-catalans cercaven trobar referents normalitzats dins la Catalunya monàrquica. Les vailettes i els vailets cerdans, en la seva major part, però, jugaven i la feien petar en espanyol. Els del Conflent quedaren esgarriats: no només el català corre perill a la Catalunya del Nord. L'experiència escolar va estar a punt d'anar-se'n a rodar per manca de sintonia lingüística.

En un institut de Premià de Mar, la coincidència va voler que tingués a classe una alumna bereber i una d'àrab, ambdues originàries del Marroc. Tant una com l'altra dominaven bé l'àrab i el català, però entre elles s'expressaven en espanyol. La raó, segons respongueren, no era altra que la comoditat. Tres quarts del mateix comentava la Josepa Huguet, ensenyant i escriptora, en el quinzenal *L'Estel* (núm 400) de S'Arenal (Mallorca): "Arriba un noi de 10 anys a l'escola catalana. És

de llengua familiar urdú. No sap gens de català ni d'espanyol. Se li fan classes d'ensenyament compensatori en català (per motius d'incorporació tardana). Els seus companys i companyes de curs han fet immersió en català des del parvulari i les àrees corresponents en espanyol, tal com la llei mana. Els alumnes, entre ells, parlen escadusserament en català. Amb el nouvingut gairebé mai. És inequívocament l'espanyol la llengua que un o una alumna de parla no catalana ni espanyola aprèn primer a les escoles del nostre país"

Els factors que inclinen a parlar català o espanyol entre la mainada són, segons Miquel Siguan (*La Vanguardia*, 18-3-99): "Els companys. Els nens adopten com a pròpia la llengua dels companys. El nen vol ser com els altres!"

Les nostres escoles no són més que un reflex de la societat que les impulsa amb més o menys encert. Mal ens pesi, els catalans es deixen per parlar en espanyol per menys de cinc cèntims. No hi fa res que l'interlocutor castellanoparlant t'entengui perfectament. No hi fa res que fins i tot l'esmentat interlocutor sigui català d'adopció. La deixadesa lingüística dels catalans envers la seva pròpia llengua, situa la nostra cultura en un procés d'irlandització. La llengua nacional d'Irlanda, el gaèl-lic, tothom el sap perquè s'ensenyava a l'escola, però gairebé mai l'usa ningú normalment. L'anglès és la llengua predominant en una Irlanda sobirana des de 1921. Amb el precedent irlandès, els catalans correm el risc d'acabar amb un transplantament lingüístic que lesionaria severament la nostra genuïna personalitat i ens conduiria cap a la definitiva assimilació a Espanya. El peix gros es menja el petit, si aquest bada. I, sovint, el peix petit és tan càndid que ni s'adona quan se l'estan cruspint a cremadent. Ω

La síndrome de Zelig

L'inefable i controvertit **Woody Allen** realitzà, el 1983, una comèdia força original que duia el títol de *Zelig*, l'home camaleó. Concebuda con un pseudo-document, la pel·lícula desenvolupava la increïble història d'un homenet que patia una disfunció mental, concretament un trastorn d'identitat, car canviava constantment la personalitat per tal d'adaptar-se a qualsevol ambient i en qualsevol circumstància. Desitjava enormement ser apreciat per tothom i per això mateix freturava d'individualitat i de qualitats humanes pròpies.

Per al seva banda, **Enric Fromm**, reputat psicoanalista alemany i autor de *La por a la llibertat*, escrigué al respecte unes paraules ben reveladores (i excusau l'extensa cita): "...en la societat actual (...) l'individu deixa d'ésser ell mateix; adopta el tipus de personalitat que li ofereixen els esquemes culturals i esdevé, per consegüent, idèntic als altres i tal com ells esperen que sigui. La discrepància entre el jo i el món desapareix i, juntament amb ella, el temor conscient a la soledat i a l'impotència. Aquest mecanisme pot ésser comparat amb la coloració protectora que adopten alguns animals. Esdevenen tan semblants a allò que els envolta que són difícilment distingibles. La persona que elimina la seva personalitat individual i esdevé un autòmat, idèntic a milions d'altres autòmats que l'envolten, ja no ha de sentir-se sola i angoixada. Però el preu que paga és molt alt: és la pèrdua de la seva personalitat".

En aquesta faicó, els mallorquins (sobretot les generacions marcades per la darrera dictadura) ens trobam immersos en aquest engolidor profund que representa la manca d'autoestima, de confiança en les nostres possibilitats, d'actuar seriosament i cercar alterna-

tives vàlides per al futur, amb independència i voluntat de reflexió. Patim, alguns en grau superior, la síndrome de **Zelig**, que guardaria precisament una relació estreta amb la síndrome d'**Estocolm**. La identificació amb les forces d'ocupació i l'esclat d'**autoodi** (és a dir, del menyspreu, conscient o no, per tot el que és propi, que és de la terra) ha quedat aparentment instal·lat en el nostre subconscient (val a dir que els situacions d'autoodi sorgeixen quan apareix en una comunitat determinada, i davant un entorn estrany i hostil, un sentiment d'inferioritat i d'indefensió).

Malgrat tot, encara que el poble mallorquí ha estat considerat (almenys en sentit global) un poble pacífic, submís i sofridor, no poden oblidar mai que aquest suposat caràcter tradicional no deixa de ser un empelt més o menys provisional, produït com a conseqüència d'una pèrdua continuada d'autoestima (convé recordar, per exemple, que els catalans, en conjunt, hem perdut quinze guerres seguides al llarg dels darrers sis segles!). De fet, "per exterminar un poble n'hi ha prou de destruir-ne la seva capacitat d'autoestima, de convèncer-lo que la seva cultura és inútil i que tot allò que és sobra de la faç de la terra" (**Johnny Deep dixit**). Per aquest motiu és vital lluitar per intentar recuperar les nostres capacitats reals d'autogovern, sense altres limitacions que les que nosaltres mateixos ens vulguem imposar. Cal deixar d'imitar o de pretendre agradar continuament al altres (especialment si actuen com a colonitzadors prepotents), per molt que pugui semblar que tinguin totes les respostes i nosaltres no. Diguem el que pensam i siguem independents, com a individus amb raciocini propi i com a membres d'un poble que desitjam lliure i Sobirà. Ω

Andreu Salom i Mir

Pactistes

BERNAT JOAN I MARÍ.
PRES. D'ERC-BALEARS I PITIÛSES

Tradicionalment, s'ha considerat el poble català com un poble pactista. Contràriament al que ocorre en d'altres nacions, en què allò que s'imposa no és fonamentalment el diàleg ni el pacte, entre els catalans, aquesta característica de consensuar, parlar les coses, intentar arribar a acords, etc, constitueix un dels trets d'identitat nacionals. Almenys això afirmen alguns historiadors. És clar que n'hi ha d'altres que afirmen justament el contrari, és a dir, que aquesta característica de "pactistes" ens l'han posada els espanyols i els francesos per tal de desdibuixar i desinflar el nostre potencial contestatari i alliberador.

Com ocorre en allò de la botella mig plena o mig buida, la frase "tradicionalment hem sét pactistes i així ens ha anat" té dues lectures possibles. Una de les dues, naturalment, és negativa: ens hem dedicat a viure de pactes en comptes d'arbitrar les

imposicions oportunes i, ja ho veis, finalment no podem decidir ni sobre nosaltres mateixos, les decisions ens vénen d'estats aliens, i com a país hem acabat mig absorbits a la part espanyola i totalment aigualits a la que ha caigut dins França. Només quan hem tengut uns dirigents que no ho eren gens, de pactistes, com per exemple el rei Pere III el Cerimoniós, el nostre país ha gaudit de l'afermament mínim que necessita qualsevol societat per subsistir com a comunitat humana diferenciada.

L'altra lectura, contràriament, és la positiva. Perquè hem estat flexibles, dialogants i, en definitiva, intel·ligents, hem pogut subsistir com a comunitat diferenciada malgrat les condicions extraordinàriament adverses que hem patit. Han volgut esborrar, tant l'Estat espanyol com el francès, el nostre trets d'identitat del mapa. La llengua catalana compta amb

la dada importantíssima de ser, amb tota probabilitat, la llengua europea contra la qual s'han promulgat més decrets, al llarg de la Història. Idò bé, malgrat aquesta característica, avui dia el català continua ben viu. Ni els nobles descasats dels segles XVII i XVIII, ni Felip V -primer borbó de la dinastia espanyola-, ni els il·lustrats del XVIII, ni els absolutistes, ni cap altre alternant, ni la dictadura de Primo de Rivera ni la del general Franco no han aconseguit d'apagar l'element que més ens caracteritza com a poble: la llengua catalana. Hi ha d'haver un gran potencial darrera aquesta capacitat de resistència. I, evidentment, no es tracta de cap potencial bèl·lic, perquè els catalans fa segles que no tenim cap exèrcit propi.

També és possible que, en unes determinades èpoques històriques, ser pactistes ens hagi afeblit i, en canvi, en unes altres, ens enforteixi. No es discuteix igual les coses a mitjan segle XIV que actualment: aleshores el component força teòricament hi tenia un pes molt important, mentre que actualment, de vegades recorrent a una evident hipocresia, les coses no es decideixen per la força, sinó que hi intervenen d'altres mecanismes. Fonamentalment, tots aquells que guarden relació amb el funcionament del sistema democràtic.

Potser no, que encara no tenim prou perspectiva com per saber si el pactisme haurà anul·lat els Països Catalans o bé si n'haurà constituït la força oculta més poderosa de totes. Ω

Sansalito
RESTAURANTE • GRILL

Carns vermelles de cérvol, estruç, Costelletes d'anyell, broxetes, i moltes idees per a picar. Tasti les millors carns de Ciutat (Best meat in town)
CARRER D'ANGLATERRA, 1 ≈ EL TERRENO - CIUTAT ≈ RESERV. TLF. 971 285 977
TANCAT ELS DILLUNS I ELS MIGDIES

Jalldemossa (al costat de l'edifici de l'Escola Catalana) Març 1.999

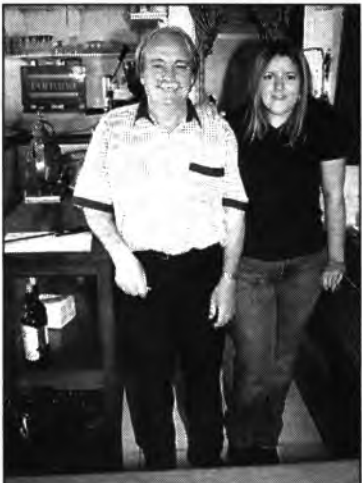

Fa 18 anys que en Manuel Alcalde de Còrdova i n'Encarna González de Granada regenten la Cafeteria Xara al Port d'Alcúdia. Despatxen el Peix fresc, la carn a la graella i els plats combinats. Tlf. 971 548 729

Fa 27 anys que en Llorenç Fiol de sa Pobla regenta el Restaurant Sol al Port d'Alcúdia. Se menja a la carta per una mitjana de 2000 ptes. La reforma de l'exbatle Ramis no li agrada. Ha llevat encant al Port, diu. Tel. 971 545 960

Fa 4 anys que en Santiago Sevilla de Conca regenta el Restaurant Meson D. Quijote al Port d'Alcúdia. Despatxa les paelles, les carns i el peix. Se menja per una mitjana de 2000 ptes. A la foto amb la seva filla Sònnia Sevilla Schneider. Tlf. 971 545 810

Fa 27 anys que na Margalida Vensala regenta la Perruqueria Margafran al Port d'Alcúdia. Tel. 971 545 927

Els nostres empresaris no entenen de geografia

MIGUEL ÀNGEL RODRÍGUEZ I FERNÀNDEZ

Els nostres empresaris no entenen de geografia, si més no, els empresaris nevis que controlen les estacions d'esquí del nostre país. Així es podria deduir de la rebequeria que han agafat després de veure que na Mari Pau Huguet, en nom de la Televisió de Catalunya (TVC), acomiadava l'any 98 des de la localitat andorrana d'Ordino. Els empresaris catalans de les estacions d'esquí, que tenen més d'envejosos que de catalans, segons sembla, han posat el crit en el cel perquè haurien preferit que els últims raïms de l'any passat na Maria Pau se'ls hagués pres

en alguna estació de la "Comunitat Autònoma Espanyola de Catalunya des que Sa Graciosa Majestat Juan Carlos I de Borbó Ens Obsequià al Pobre Poble Català Amb Semblant Regal Democràtic Després d'Anys d'Opressió Franquista" (CAECSGMJCIBEOPP-CASRDDAOF); suposo que per a "ofrenar noves glòries a Espanya", com resa a l'himne de la "Comunitat Autònoma Espanyola de València des que Sa Graciosa..."

El cert és que als nostres empresaris no se'ls ha acudit altra

raó per a reclamar una miqueta d'atenció caritativa per part de la TVC que la d'argumentar que Andorra es troba més enllà de la frontera. Més enllà de la frontera?, de quina frontera?. No serà de la frontera lingüística, ja que tant a la Cerdanya com a Andorra s'hi parla la mateixa llengua, la catalana; tampoc no es referiran a la frontera nacional, ja que tant la Cerdanya, el Pallars Sobirà i Andorra pertanyen a la mateixa nació, la catalana; és que aquests senyorets no s'han molestat mai en mirar un mapa del seu país?; o és que, potser, el seu país no és

Catalunya, sinó un altre? Només em resta pensar que es refereixen a la frontera estatal que separa Andorra de l'estat espanyol (o no seria més adient afirmar que esquerra Catalunya?, perquè ja té nassos la cosa, els espanyols sempre acusant-nos als catalans de "separatistes" quan en realitat són ells els que ens separen d'Andorra i de la Catalunya Nord). M'estic equivocant?, a ben segur que no. I què hi fan els empresaris catalans, defensant una frontera que ens mutila com a poble? Potser aquests xicots se senten més identificats amb la Porta del Sol de Madrid (capital del país veí). Des d'on Canal 9 (vergonyosament) retransmeté les dotze campanades, que no pas amb la catalana Andorra?; si és així, aleshores, que se'n vagin a Madrid a pensar, i hi muntin un port nàutic. El Manzanares dona per a molt. Ω

S A C A P O L A D O R A

Simpàtics verds

Poden tenir fama de ganduls o bé de "penjats" que viuen a la lluna de València, però no hi ha cap mena de dubte que són el partit polític més original. Per començar, els militants de EV es consideren socis d'una assemblea, tot i que disposen de tots els instruments característics dels partits polítics més tradicionals i no deixen d'intervenir en política com qualsevol altre representant elegit pels ciutadans: Jaume Matas va recordar a Andreu Crespi en un proppassat debat "autonòmic" que s'havia descomptat un diputat del PSOE, en clara referència al verd eivissenc Josep Ramon Balanzat.

A les eleccions del 1996 no comencen la campanya a Mallorca fins que els esperona el mallorquí eivissenquitzat Joan Buades. Entre una cosa i l'altra, EV havien expulsat la meitat del partit, l'establishment d'Eivissa havia donat la independència a la delegació espanyola de Mallorca i Josep Ramon Balanzat havia derrotat clarament en el darrer congrés del partit polític Els Verds la candidatura encapçalada per Joan Buades.

Per dinàmiques personals i internes, Buades acaba substituint Balanzat a la llista del Pacte Progressista, a la vegada que EV mallorquins s'alien amb EIU, el primer partit progressista que els fa l'oferta de coalició i que els garanteix la campanya electoral a canvi de la marca del girasol.

Arribada l'hora d'elegir el representant (que serà "la") per a la Conselleria de Medi Ambient, posen en marxa un referèndum intern per triar fonamentalment entre la mallorquina Margalida Rosselló i l'eivissenc Josep Ramon Balanzat. Joan Buades fa campanya per Rosselló, que resulta finalment guanyadora d'un procés que òbviament havia de guanyar la mallorquina, senzillament perquè els seus coinsulars són més i entre les illes la cosa va a pedrades. Així funciona la "democràcia" de EV.

CATALUNYA,

Catalunyesos

Denominació que reben (Joan Fuster, Josep Guia,...) els naturals del Principat de Catalunya que creuen que el món català comença i acaba al mateix Principat. Exemple més clar: TV3.

Al País Valencià, seguint aquesta línia, hi ha bastants de "blaveros", a les illes són quatre moixos i al Principat ho són gairebé tots.

Una mostra més d'això l'hem observada aquest estiu en les actuacions musicals de grups-orquestra procedents de Barcelona o comarques del voltant, especialitzats a fer "versions", que quan toquen a un racó català fora de les seves quatre "províncies" tendeixen a utilitzar l'espanyol com a llengua de comunicació entre cançó i cançó, i arriben a l'extrem de prescindir de nombroses cançons del seu repertori perquè la lletra és traduïda al català, cosa que no succeeix quan es tracta de traduccions a l'espanyol.

PSOE triomfant

S'han apuntat com a propi l'èxit del Pacte d'Eivissa i de la Coordinadora de Formentera. Tenen un altre president autonòmic per afegir a la llista dels Rodríguez Ibarra, Chaves i Bono. Han integrat al Govern EIU-(EV), UM i el PSM.

El seu "capo" Almunia, d'altra banda, ha posat cada cosa al seu lloc i ha declarat que accepten les frivolitats dels diputats que participin de l'acord de govern, però que en cap moment pactarien el reconeixement del dret d'autodeterminació.

Na Munar ha fet una jugada mestra i ha apostat per Antich davant la possibilitat que el PP segueixi governant a Madrid després de les propores generals espanyoles: mentre el PSOE i el PP es barallin entre ells... ella podrà controlar el Consell sense impediments. Mentrestant, el PSM i EIU-(EV) hauran de ballar amb la més lletja.

Contra el PSOE

O almanco això sembla ésser l'acord entre els batles dels municipis del Raiguer, on el PP, el PSM i UM es tornaran en la presidència de la Mancomunitat. Aquest nou "Pacte" també seria viable al Consell de Mallorca? Ω

Restaurante

Don Quijote

Especialitat en paelles i menjars casolans

Carrer del Coral, s/n - PORT D'ALCÚDIA (Mallorca) Tlf. 971 545 810

Ment i Esperit (2)

RICARD COLOM

"Allò que la gent diu d'algú no altera pas sa persona gens ni mica. Cadascú és el que és i l'opinió pública no té la menor valor. Però, sobretot, mireu de no intervenir en la vida d'altri i no jutjar mai el proïsme. La personalitat és la cosa més misteriosa del món".

"L'art és la forma més intensa de l'individualisme que hom ha conegut".

(Oscar Fingal o' Flatertie Wills Wilde, 1856-1900, escriptor dublinès).

"Mans d'invisibles esperits menen les cordes d'aqueix misteriós instrument anomenat ànima, i hi toquen els preludi del nostre destí".

(H. Wadsworth Longfellow, poeta nord-americà, 1807-1882).

"Per a tot el que és important i humà, per al que no sia pura obediència, mai no hi ha temps: a contratemps emprenem tot el que compta, sia l'amor o l'art, la lectura o la meditació".

(Fernando Savater, filòsof basc espanyolista i oportunista, però).

"L'essència de l'home és allò que ell pot esdevenir".

(Antonio Gramsci, intel·lectual revolucionari italià).

"Podràs mesurar cel i terra, però mai la ment humana".

(Proverbi xinès).

"A cada pensament engrescador que corona el front del just correspon un dimoni que treballa en ses cavernes".

(Pelegrinatge a les fonts, Lanza del Vasto, gandhià fundador de L'Arca.)

"Els homes s'odien generalment perquè es tenen por; es tenen por perquè no es coneixen; no es coneixen perquè no es poden comunicar; no es poden comunicar perquè es troben separats".

(Martin Luther King, 1929-1968, cap de la no-violència contra el racisme als EUA i pastor baptista).

L'home cantar i somiar,

L'oreneta cantar

I brodar l'aire.

L'home amor i somni de pau,

La lluna

Flor d'il·lusió ran el cel.

L'home riure i plor tot plegat,

Però té

Les flors i els estels.

(*Taranto del hombre*, Manuel Molina, R. Pachon, G. Garcia).

"Damunt l'hamaca del seny, l'esperit s'adorm".

(José Camon Aznar, 1898-1979, escriptor foràster).

"Hi ha esperits que enterboleixen llurs aigües per fer-les parèixer profundes".

(Friedrich W. Nietzsche, 1844-1900, filòsof alemany).

"L'esperit és com el talent: més val mancar-ne totalment que no posseir-lo prou".

(Mlle. De Sommary, 1711-1790, escriptora francesa).

"El mestre feu a un deixeble que es planyia a tothora de tothom: *Si és pau que cerques, malda per canviar-te tu mateix, no pas els altres. És més fàcil de calçar-se unes espadenyes que no pas d'encatificar tota la terra*".

(*Qui pot fer resplendir l'Alba?*, 1985, l'Índia, Anthoni de Mello, S.J.).

"L'esperit serveix per a tot, però no duu a res".

(Maurice de Taleyrand-Perigord, 1754-1838, ministre repressor reaccionari i girasacaques com pocs).

"L'amor i la tempra purifiquen l'ànima, la pregaria pura fa resplendir la ment".

(Talasi de Líbia, s. VII, *Centúries* I:11, a la Filocàlia).

"L'esperit de cada ésser és fet palès als ulls i en cada moviment i gest del cos. El nostre aspecte, les nostres paraules, actes, no són mai superiors a nosaltres mateixos. Car l'ànima és ca nostra, els nostres ulls les finestres i els nostres mots missatgers".

(Jabrun Khalil Jabrun, 1883-1931, escriptor i artista libanès emigrat als EUA).

"Sóc un ésser distint per a cada persona que em coneix. Ho sé, ho veig. I res no m'embarassa tant com raure ensems amb d'altres per als quals sé que sóc un tipus distint".

(Luigi Pirandello, dramaturg italià, 1867-1936).

La llengua no té ossos i en trenca de ben grossos".

(Refrany català).

"En el Renaixement s'esdevé l'enllaç, gairebé únic, entre força i bellesa, valor i manca de preocupació, el gran art de no témer la mort i, tanmateix, amar sensualment la vida".

(*Biografia de Maria Stuard*, Stefan Zweig, 1881 Viena, 1943 Brasil).

"Quan hom llig un llibre en segons quins estats anímics, sols hi troba interpretacions d'aqueix estat".

(Georges Duhamel, 1884-1966, escriptor i metge francès).

"La realització del sentit propi, el més profund possible, però sempre personal, és l'única fita de tota vida individual".

(H.A. von Keyserling, 1880-1942, filòsof i científic alemany). Ω

Ens volen bilingües

"Els catalanoparlants han de ser (i, de fet, són) bilingües; els castellanoparlants poden passar (i, de fet, passen) del bilingüisme" F. Puigpelat

El suplement *Diumenge* (13-6-99) de l'*Avui* entrevistava els principals alcaldables a l'Ajuntament de Barcelona. "Quins idiomes parla?" era una de les preguntes del test. Segons les respostes, la majoria dels ara ja excandidats gaudeixen d'un excel·lent nivell lingüístic. A banda del català i l'espanyol, en Clos i en Molins manifesten parlar l'anglès i el francès. I la Rahola i en Fisas, a més dels quatre idiomes esmentats, també s'expressen en italià. Són gent que tenen facilitat per l'aprenentatge de les llengües? Han tingut l'oportunitat de fer sojorns lingüístics a l'estranger? S'han fet un tip d'estudiar idiomes? Sigui com sigui, ni en Molins ni en Clos s'autoproclamaríen mai quadrilingües, malgrat que no tenen cap inconvenient a declarar-se obertament bilingües. I en Fisas, que pertany a un partit enderiat a esbombar les excel·lències del bilingüisme, per què no diu directament que és pentalingüe? Conèixer cinc llengües deu ser encara molt millor que presentar-se com a un trist bilingüe. "A nivell individual, cada dia és més freqüent que les persones coneguem diverses llengües. Allò que, de mica en mica, va esdevenint més freqüent, doncs, no és ja el bilingüisme, sinó el plurilingüisme individual" assenyala el trio Sabater-Pazos-Joan en la seva *Història de la llengua catalana*.

Modestament, tinc la sort de parlar més d'un idioma de dins i fora de la península. No m'agrada gens ni mica la forma en què em varen ensenyar l'espanyol a les darreries dels 60. A hores d'ara, però, no negaré que em satisfà moltíssim poder parlar-lo. No obstant això, no em considero bilingüe català-espanyol. Tinc la catalana com llengua materna i de relació habitual i, a més, en conec d'altres. L'espanyol, per exemple. Ras i curt. Sóc tan monolingüe com un grec. La ciutadania de Grècia, en la seva major part, té el grec de llengua nadiua i domina bé l'anglès. No trobareu pas cap grec que es consideri bilingüe. L'anglès com a segona llengua no els fa bilingües, simplement els ajuda a comunicar-se amb el món exterior. I els flamencs? Tres quarts del mateix. I quelcom semblant passa a Itàlia, Frísia, Txèquia, Quebec, Noruega, la Vall d'Aosta, Eslovènia...

Hi ha gent, però, que va darrere de fer-nos bilingües al preu que sigui. Però no bilingües català-anglès. D'aquest bilingüisme no en volen sentir a parlar, no els interessa gota. Cerquen convertir, tant si com no, la ciutadania de la Catalunya monàrquica en bilingüe català-espanyol. I els que viuen a la resta dels Països Catalans? Ni això. Enllà de la Catalunya estricta, es fomenta un pseudobilingüisme que no amaga altra cosa que el monolingüisme espanyol. Els qui actuen amb tan males arts són els que impedeixen l'oficialitat del català a la Franja de Ponent i a la Catalunya del Nord. I fan el mínim esforç per recuperar i estimular el català a les Illes Balears i al País Valencià. "El bilingüisme oficial no garanteix mai la igualtat efectiva de les dues llengües que gaudeixen de l'oficialitat/cooficialitat. En qual-sevol cas, la llengua de l'estat, del poder polític, sempre es troba en avantatge, en aquests contextos. El mite de l'existència de col·lectivitats naturalment bilingües s'usa per a encobrir situacions d'imperialisme lingüístic" apunta la citada *Història de la llengua catalana*.

Saarbrücken, ciutat fronterera d'Alemanya entre la Lorena i Luxemburg, fou sotmesa a un referèndum, acabada la segona guerra mundial, per a conèixer si la població s'estimava més formar part de l'estat francès o de l'alemany. Saarbrücken és la capital d'un land cent per cent alemany. I lògicament els veïns votaren quedar-se en el seu país, malgrat la pressió que suposava haver perdut la gran guerra. Quin sentit tenia convocar una consulta popular d'aquesta índole, quan quedava fora de tota evidència que aquella ciutat era alemanya de soca-rel, si no és que França pretenia provar de quedar-se "democràticament" Saarbrücken? França no en va tenir prou i també va fer mans i mànigues per incorporar a la "grandeur" altres punts de l'oest alemany. Una ciutat mitjana com Bonn, entre Westfàlia i Renania, esdevingué la nova capital federal, entre altres raons, per impossibilitar les demandes franceses d'annexió de la conca del Rin. Amb l'històric Berlin trossejat, situar el cap i casal de la república a Bonn frenava l'expansionisme exacerbada d'uns veïns pletòrics per haver guanyat la guerra. Si el govern gal d'aleshores hagués pogut aconseguir aquestes terres alemanyes, avui probablement Saarbrücken i el Rin serien vistes pels francesos com a una ciutat i una regió bilingües alemany-francès. Així s'inventen les "comunidades bilingües", uns territoris que esdevenen víctimes d'aparents avantatges lingüístics. Tal com passa amb Alsàcia, país de tradició alemanya encabida a França el 1918, o amb la Catalunya autònoma de l'Estat Espanyol. "Amb quina intenció es vol fer la normalització? Si és ser bilingües, no serem mai un país normal. Del fet de consagrar una situació anormal no en podem dir procés de normalització", reflexiona el lingüista Modest Prats (*Escola Catalana*, núm 340).

Els catalans tenim una llengua que ens és pròpia i que ha de conviure amb el menor nombre d'interferències possibles en el seu àmbit lingüístic. El bilingüisme és un favor emmetzinat per a la salut d'un català que no acaba de fer net en el seu procés de recuperació. Això no treu que sigui un plaer saber l'espanyol i tantes llengües com sigui possible. No tots els habitants de la península poden dir que parlen dos o tres llengües pel cap baix.

Quim Gibert, llicenciat en psicologia per la U.A.B.

Fa un mes que els germans Pons de Pollença regenten el Bar Norai al Port d'Alcúdia. Són del Barça. No els agrada la reforma del Passeig Marítim. Té massa formigó. Tel. 971 549 206

Fa 3 mesos que na Xesca Gómez i Tomàs fa de dependenta al Forn can Tomàs al Port d'Alcúdia. Varen obrir aquest forn els seus repadrins Pereta i Miquel l'any 1935.

Fa 30 anys que n'Antoni Ferrer i el seu cunyat Manolo Romero obren la Fusteria Romero Ferrer a la barriada de Ses Forques d'Alcúdia. Tel. 971 547 167

Fa 2 anys que n'Antònia Capó va obrir el Magatzem és Molí a la barriada de ses Forques d'Alcúdia. Ven pinsos, adobs i tot allò que ha de menester el pagès, el ramader i el jardiner. Tlf. 971 549 04

L'antifranquisme a Mallorca. VI LLIBRE (Les lluites dels anys vuitanta)

1987: L'ajuntament de Ciutat contra Bartomeu Rosselló-Pòrcel

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

La trista història de la negativa del PSOE a retre l'homenatge a Bartomeu Rosselló-Pòrcel

Fullejant una antiga col·lecció de la revista *Nostra Paraula*, i concretament el número 60 (segona quinzena de febrer de 1987) he rellegit la carta que el 26 de gener vaig adreçar a Ramon Aguiló. Record això perquè fa uns dies l'escriptor Antoni Serra em parlava de l'homenatge que l'Ajuntament de Palma vol retre al poeta Bartomeu Rosselló-Pòrcel, l'autor que després de vint anys de democràcia encara no té ni una miserable placa que el recordi en el portal de casa seva. Aquesta conversa amb Antoni Serra m'ha fet recordar el dia en què, ara farà deu anys, juntament amb el director de teatre Antoni M. Thomàs, anàrem a veure el responsable de Cultura de l'Ajuntament de Ciutat, el senyor Colau Llaneres, per a oferir-li l'organització d'un senzill homenatge al nostre oblidat poeta. Hem de recordar que en aquell temps l'Ajuntament de Ciutat abonava milions i milions de pessetes per a tots tipus d'activitats relacionades amb la cultura. Només el muntatge de qualsevol cadafal on actués un grup musical (cançó folklòrica andalusa, per posar un exemple) ja costava més que el petit pressupost que demanàvem per a organitzar l'homenatge a l'autor de *Nou poemes* (1933) i *Quadern de sonets* (1934). *Imitació del foc*, aparegut pòstumament el 1938, marcaria (i marca encara!) totes les generacions de poetes dels Països Catalans d'ençà el final de la guerra civil.

La trista història de la negativa del PSOE a retre l'homenatge a Bartomeu Rosselló-Pòrcel és la següent. Quan, a començaments del vuitanta-set, un grup d'intel·lectuals mallorquins anàrem a veure Ramon Aguiló per a concretar els actes en record de la dirigent comunista Aurora Picornell, assassinada per la dreta feixista, aquest ens digué (paraules textuales): "Ens agradaria veure-vos més sovint per l'Ajuntament". Aleshores jo li vaig explicar la negativa de Colau Llaneres a muntar l'homenatge a Rosselló-Pòrcel. Segons la memòria presentada per Antoni M. Thomàs, es

Bartomeu Rosselló-Pòrcel.

tractava de portar als escenaris l'obra *Homenatge Bartomeu Rosselló-Pòrcel* que havia guanyat poc abans un dels premis més importants dels Països Catalans: el Premi de teatre "Ciutat d'Alcoi" en l'edició del 1984. El renovador projecte teatral d'Antoni M. Thomàs costaria dues-centes mil pessetes, és a dir, la tercera part del muntatge de qualsevol cadafal per a folklòriques andaluses. Aleshores, el director abans esmentat ja havia estrenat més de vint obres teatrals, i qui signa aquest article anava pel centenar de premis literaris i prop de vint llibres publicats. No hi hagué manera. Colau Llaneres, que gastava milions i milions promocionant artistes, grups i conjunts espanyolíssims, trigà tres mesos a rebre la delegació de creadors mallorquins que li oferien aquest projecte dedicat a l'insigne poeta, el més renovador dels nostres autors.

L'ajuntament socialista de Ciutat no volgué retre aquest senzill homenatge al més important dels poetes mallorquins contemporanis.

La carta a Ramon Aguiló, publicada a *Nostra Paraula* (26 de gener del 1987), acabava dient: "Creia que t'havia d'explicar aquestes coses ja que, com et vaig dir, em féu una mica de gràcia la teva recomanació de 'venir més sovint per l'Ajuntament'. Mentre no s'arreglin determinades coses culturals, els escriptors, autors teatrals mallorquins, haurem de continuar veient com els nostres treballs són valorats fora de Mallorca mentre

que la gent que teòricament ens havia d'ajudar ens gira l'esquena. Ben cordialment, el teu antic company de clandestinitat. Miquel López Crespi".

Evidentment, nosaltres, els escriptors nacionalistes i d'esquerres, sempre hem honorat Bartomeu Rosselló-Pòrcel per tot el que aquest nom significà i significa com a exemple de compromís amb el poble i d'avantguarda literària

Aquesta va ser una història miserable. Vergonyosa en tots els aspectes. Evidentment, nosaltres, els escriptors nacionalistes i d'esquerres, sempre hem honorat Bartomeu Rosselló-Pòrcel per tot el que aquest nom significà i significa com a exemple de compromís amb el poble i d'avantguarda literària. A principis de gener de 1998, quan es complia el seixantè aniversari de la mort del poeta, un petit grup d'escriptors érem al cementiri de Ciutat, davant la tomba del poeta, honorant la seva obra. Miquel Ferrà Martorell deixava constància d'aquest memorable acte en un sentit article que publicava l'*Estel de Mallorca* el 15 de gener de 1998. Escrivia Miquel Ferrà:

"Enguany farà seixanta anys de la mort del més gran poeta mallorquí contemporani. Ens referim a Bartomeu Rosselló-Pòrcel (Palma, 1913-El Brull, Catalunya, 1938). Rosselló-Pòrcel, que morí físic en temps de la guerra civil, publicava a la revista *La Nostra*

Terra alguns dels seus millors poemes, que causaven una certa sorpresa i desconcert entre els poetes consagrats del moment, estèticament tradicionalistes i no gaire amics dels camins experimentals. La saba juvenil que es desprèn dels versos de Rosselló-Pòrcel és, però, ben positiva i extraordinària. I a més d'això, atès el seu llenguatge, la seva ironia, la seva proclamació de llibertat per damunt dels mites locals, el fa un esperit republicà, ben patent en altres escrits no poètics, si és que alguns dels seus escrits no tenien, d'una manera o l'altra, una certa poesia. La república vestida de llum i somni que passa com un ocell dins la fosca il·luminant els passos secrets per on 'passaren abans' els que tenien en el cor 'un altar d'alabastre', una lectura simbolista, contra l'obscurantisme pseudoreligiós del règim monàrquic."

En aquest any d'homenatges a Bartomeu Rosselló-Pòrcel (sembla que n'hi ha de programats no menys de tres) vàrem voler ésser els primers a fer una visita espontània allà on reposen les despulles del dissortat company de lletres

"Així ho comentàvem l'altre dia (començaments d'any) davant la tomba del poeta, al cementiri de Palma, amb joves poetes catalans; alguns amics de diversos col·lectius republicans vinguts de Barcelona; Miquel López Crespi; col·laboradors de l'*Estel de Mallorca* i altres revistes illenques i de Catalunya Principat, Marina Ferrà Hamelynck i jo mateix. En aquest any d'homenatges a Bartomeu Rosselló-Pòrcel (sembla que n'hi ha de programats no menys de tres) vàrem voler ésser els primers a fer una visita espontània allà on reposen les despulles del dissortat company de lletres.

Miquel López Crespi, el conegut autor de sa Pobra que ha guanyat tants i tants premis literaris de poesia, narrativa i teatre i que publicà el 1984 el premi "Ciutat d'Alcoi" de teatre (un dels més importants de tota l'àrea dels Països Catalans) amb una peça

dramàtica titulada Homenatge Rosselló-Pòrcel, llegit, davant la tomba del poeta, fragments de la seva obra

"Miquel López Crespi, el conegut autor de *sa Pobra* que ha guanyat tants i tants premis literaris de poesia, narrativa i teatre i que publicà el 1984 el premi "Ciutat d'Alcoi" de teatre (un dels més importants de tota l'àrea dels Països Catalans) amb una peça dramàtica titulada *Homenatge Rosselló-Pòrcel*, llegit, davant la tomba del poeta, fragments de la seva obra. Lluny dels fastos oficials, dels polítics remeiers d'arenes i cendres que viuen de xuclar fins i tot en memòria dels morts; ben lluny de l'oportunisme de quatre aprofitats que si poguessin matarien Rosselló-Pòrcel, com els amics de Lorenzo i de Miguel Villalonga ajudaren a assassinar prop de tres mil mallorquins i mallorquines, Miquel López Crespi, republicà com Bartomeu Rosselló-Pòrcel, llegit:

'És estrany, tot això sembla teixit amb filaments del passat. La infantesa torna i torna a la memòria com una maquineta d'afaitar oxidada. Veus d'infants, fregadís de passes, records fets de cel i branques, Rosselló-Pòrcel, viatger solitari enmig d'una sobtada torbació paralizadora. Tot un estat d'ànim: algunes escenes, aquella estança. Una estança banyada de llum groga amb els ulls de ma mare adolorits i desgraciats. La infantesa em torna i torna a la memòria com una brusa brodada amb ocells....

'Rosselló-Pòrcel morí d'una tuberculosi pulmonar al sanatori del Brull. Les seves despulles, les tristes despulles que, lluny de qualsevol aprofitament polític, honoràvem aquell fred matí de gener Miquel López Crespi, Marina Ferrà Hamelynck, els amics republicans vinguts del Principat i jo mateix, foren traslladades a Palma el 1978".

Miquel Ferrà Martorell i el llibre Trenta anys de literatura mallorquina

Els intel·lectuals que en els temps foscos de la dictadura franquista lluitaren - lluitam encara! - per salvar la memòria dels aspectes

L'ANTIFRANQUISME A MALLORCA VI LLIBRE

de M. López Crespi

Cada quinze dies a L'ESTEL (d'agost de 1999 fins a l'agost de l'any 2000)
Per demanar números endarrerits, telefona al 971 26 50 05

Carritx
ASSESSORS

ASSESSORIA
FISCAL,
LABORAL
I JURÍDICA

Carritx Principals d'Espanya, 23 B. Tlf. 971 60 53 45
Es Figueral 07141 MARRATXI Tlf. 909 68 98 98
MALLORCA Fax 971 60 53 44

MIQUEL LOPEZ CRESPI

Homenatge Rosselló-Pòrcel

PREMI DE TEATRE "CIUTAT D'ALCOI 1984"

EXCMA. DIPUTACIO PROVINCIAL D'ALACANT
EXCMO. AJUNTAMENT D'ALCOI

"Homenatge Rosselló-Pòrcel", l'obra teatral de Miquel López Crespí que guanyà el Premi "Ciutat d'Alcoi 1984" (un dels més importants lliurats en els Països Catalans).

mes avançats de la nostra cultura -Rosselló-Pòrcel és un exemple cabdal- no hem necessitat mai de l'ajut interessat del polític de torn -en aquest cas de Colau Llaneres, l'home que rebutjà l'homenatge a Rosselló-Pòrcel- per continuar treballant. A començaments dels anys vuitanta jo ja havia començat a enllestir l'obra que, amb els temps, guanyaria un dels premis de teatre més importants dels Països Catalans: es tracta del Premi "Ciutat d'Alcoi" que guanyaria la meua obra Homenatge Rosselló-Pòrcel (editada l'any 1985 per la Diputació d'Alacant). Novament Miquel Ferrà Martorell en deixava constància escrita en el seu llibre Trenta anys de literatura mallorquina (obra inèdita encara i que m'ha deixat l'autor abans esmentat per a poder-hi consultar i treballar emprant les dades i imprescindibles informacions que conté). En el capítol cinquè (que tracta del teatre modern a Mallorca) Miquel Ferrà escriu:

L'any 1984 el meu bon amic, l'escriptor de sa Pobla Miquel

López Crespí, guanyava el més prestigiós dels premis de teatre dels Països Catalans. Em referesc al Premi "Ciutat d'Alcoi"

"L'any 1984 el meu bon amic, l'escriptor de sa Pobla Miquel López Crespí, guanyava el més prestigiós dels premis de teatre dels Països Catalans. Em referesc al Premi "Ciutat d'Alcoi". I l'obtenia amb una obra titulada Homenatge Rosselló-Pòrcel. Aquest impressionat homenatge al més important dels nostres poetes contemporanis era editat de seguida (1985) per la Diputació d'Alacant en la seva col·lecció teatral.

Antoni Serra ja ens advertia en el pròleg d'aquest llibre, tot situant la importància històrica de l'obra que publicava Miquel López Crespí:

"Cal advertir, a més, que el teatre de López Crespí no és el teatre a què ens té acostumats la Mallorca pretesament culta, durant quaranta anys d'avorriment i de rutina. El teatre mallorquí

-Forteza, Mas, Segura, etc.- és pura gasòfia, una escòria estricta

o un carall de sentimentalisme popular. Els autors, en aquesta terra insular dels Països Catalans, sembla que només han tingut una obsessió, i no precisament eròtica, sinó eixorca: ridiculitzar d'una forma barroera el mateix poble. I els intents seriosos o, si més no, amb voluntat i ambició crítica, d'oferir des de l'escena una panoràmica més avançada i progressiva no han tingut un accés normalitzat a les taules d'un teatre. Tampoc no han tingut el suport de les institucions, ni del públic, ni dels crítics, si és que a Mallorca es pot parlar de crítica, aquesta entelèquia angèlica. És el cas d'Alexandre Ballesster amb Dins un gruix de vellut o Massa temps sense piano. És el cas també de Llorenç Capellà amb Bolles de colors o El pasdoble. I serà el cas, com ja va passar amb Autòpsia a la matinada, de López Crespí amb aquest Homenatge Rosselló-Pòrcel".

1998 serà un any molt útil per als que cerquen l'oportunitat de sortir retratats al costat dels polítics que comanden

"La reflexió referent a l'obra del amic Miquel López Crespí em ve al cap en pensar en els diferents tipus d'intel·lectuals que hi ha a la nostra terra. Uns (com Miquel López Crespí) assimilen les formes més avançades de la nostra cultura fins a fer-les part del seu esperit, del seu tarannà vital. Altres (determinats oportunistes que poblen la societat literària) solen comparèixer per casa del mort (Llompart, Blai Bonet, Damià Huguet, etc, etc) per sortir retratats a la fotografia. Ho dic perquè 1998 serà un any molt útil per als que cerquen l'oportunitat de sortir retratats al costat dels polítics que comanden.

"És evident que l'any 98 ha d'esser un temps d'homenatges, perquè es commemoren massa coses, però Bartomeu Rosselló-Pòrcel, una de les figures cabdals de la nostra literatura, ja clàssica, illenca, bé mereix tota casta de recordança. Tenc notícia de tres o quatre homenatges dedicats al poeta de la "generació perduda" i cap de tots ells hi és sobrer. De totes maneres és trist comprovar la fragmentària composició de les nostres institucions i grups culturals i la fam de personalisme que de vegades se'n desprèn. Bartomeu Rosselló-Pòrcel reposa a la seva pàtria perquè fa un grapat d'anys les forces democràtiques el rescataven de l'oblit, un oblit a què l'havien sotmès els franquistes, donat el fet que el poeta era republicà de cor i esperit.

"Poden dir alguns dels que participen o han participat en el seu homenatge que combreguen amb les idees i sentiments del poeta? Ho hauria de dubtar i no voldria haver de pensar que més d'un ho fa per a sortir a la foto i mai no ha llegit l'obra de l'homenatjat. Jo sí que l'he llegida amb punts i comes i per això, a la meua obra, hi trobareu imatges seves". Ω

EL VEL DE MAIA (11)

Molt a dir

PERE GRI

Mentre en Fructuós i na Pompeia planejaven el nou govern a l'ombra dels Països Catalans, la qual cosa els dugué un parell d'anys, es produïren canvis notables en la política de la nació, i més concretament a les Illes, on un nou govern de centre-esquerra es feia càrrec dels nostres destins, de manera oficial, perquè en la pràctica tots sabem que estan en mans del personatge principal d'aquest relat.

Al llarg d'aquest temps, en Fructuós abandonà la seva afecció a les drogues dures, després d'haver provat l'heroïna, i es dedicà a cultivar els seus dots per la política. Es a dir, en Fructuós comprovà que el millor camí que podia seguir era el d'inspirar-se mitjançant l'ús de les drogues blanques, tals com el tabac, el cafè, l'alcohol, la marihuana i l'haixix, però sense oblidar que la seva finalitat primordial era la d'aconseguir la independència de la nostra nació, convertint-la en un estat, cosa gens fàcil per un desbarat com ell.

Aconseguí pronunciar algunes conferències, on exposà clarament el seu programa, però només va poder convèncer l'auditori després d'haver-los fet provar la xocolata libanesa. Les virtuts d'aquell tros d'haixix que li havia regalat la bruixa Habatzeleth, es conegueren aviat al llarg i ample del país, encara que sempre d'una manera confidencial, sense que transcendís l'assumpte ni als mitjans de comunicació ni, en un principi, a la policia.

No obstant això, com que sempre hi ha qualcú que parla més del compte, un policia espavilat, en Serapi, arribà a saber el que s'amagava darrera aquelles xerrades sobre la independència que impartia el nou expert en el tema, en Fructuós Llabrés. Ho esbrinà després d'una conversa que tingué amb en Brauli, precisament un dels primers homes de confiança que tengué en Fructuós, que com en Judes al Bon Jesús, el va traïr.

Feia temps que en Serapi ho sospitava, pel fet que ell era un poc fumeta i coneixia els ambients en els que es mou la xocolata, però no havia dit res als seus companys de feina, per por a que el mal interpretessin. Així i tot, no havia arribat a esbrinar que en Fructuós tenia

un únic tros d'haixix, i que ja feia bastant de temps que el feia servir, si bé tenia clar que el que fumaven en aquelles conferències predisposava a la gent a lluitar per la independència, la qual cosa es feia palès en les successives eleccions.

El govern a l'ombra quedà format, amb na Pompeia com a ministre de Sanitat, en Bonifaci com a ministre d'Assumptes Generals, na Judit com a ministre de l'Esplai, en Patrici com a ministre d'Organització Territorial, en Primitiu com a ministre de la Història i na Ponça com a ministre de la Pau, només per anomenar els més destacats.

Els processos polítics en el que llavors encara era l'Estat espanyol també estaven canviant molt. N'Aznar perdé les eleccions generals, mentre que els partits nacionalistes, tant de dreta com d'esquerra, aconseguiren molts bons resultats a les seves respectives circumscripcions, assumint aquesta vegada tasques de govern a Madrid. Entre aquests partits encara no hi figurava el partit d'en Fructuós, qui esperava la seva gran oportunitat, promesa per les bruixes, de convertir-se en governant.

Encara li quedava molt a dir, i no volia que la gran oportunitat es perdés per manca de fe en el projecte.

Millorà molt els seus dots polítics, la seva aparença, i també la dels seus correlegionaris, que ja començaven a ser molts, tots gent de la bohèmia i consumidors de drogues, estesos al llarg i ample dels Països Catalans.

Mentre tant, en Serapi continuava investigant sobre aquella situació, arribant primer a una resolució kantiana de que allò havia de tenir una explicació no metafísica, perquè ell no hi creia en bruixes, ni tampoc en que un tros de xocolata pogués durar eternament.

Pensava que en Fructuós en devia tenir molt d'haixix, però no el volia acusar de camell si no tenia proves, encara que sabia que s'havien fet grans fumades de porros a les conferències, i que en aquells primers consells de ministres que es celebraven al pis d'en Fructuós, quan encara no tenien local propi, se'n solien passar més de trenta cada vegada. Ω

CRONOLOGIA DE LA HISTÒRIA DE CATALUNYA (XXXIII)

Regnat d'Alfons el Magnànim: Expansionisme, crisi i absentisme (1416-1458)

PER RICARD COLOM -TLF. 964 207607

“Assolida l'alienació del sotmès per mitjà (bàsicament) de la coerció física, la tasca del colonitzador es concreta en mantenir aquest estat d'alienació i convertir-lo en el seu (nou) estat “natural”, per ço la colonització significa sempre la falsificació de al història, àdhuc la seva anatematització. Heinz Dietrich. Emancipació i identitat d'Amèrica Llatina 1492-1992

1436-1437: Un grup d'aristòcrates i religiosos paralitzen les Corts de Barcelona i obliguen la reina a detenir nobles (J.R. d'Erill, G. de Centelles, G. Alemany de Cervelló, P. Galceran de Cruïlles, A. de Vilademany, B. de Montbui i Lluís i Jaume Marc i clergues (Ll. De Gualbes, prior de Catalunya; J. De Vilaragut; abats de Banyoles i Arles, i un parell de canonges de Barcelona).

1437: **Pere d'Escatlar**, mallorquí intrigant, treballa a la Cort per fer tornar el règim de franquesa a Mallorca, dona 2.500 lliures al rei. El Consell mallorquí el contraresta amb un donatiu superior (2.800 lliures).

Ordenança gremial dels forners mallorquins.

Ausiàs Marc, de 40 anys, pren per muller na Isabel Martorell de Gandia, germana d'en Joanot Martorell, de família molt destacada: Desavinences per la dot amb un altre germà d'Isabel.

El dèspota Vlad Dracul, a Valàquia, es proclamat **Crist Déu i autòcrata**.

1437-1439: El pintor Jaon Antigó pinta el *retaule de la Mare de Déu de l'Escala*.

1437-1443: Concili de Ferrara-Florència.

1437-1452: Construcció de la capella dels reis al convent de St. Domènec (València).

1437-1515. Vida de Sandro Boticelli, pintor renaixentista italià.

Ca... 1438-1476: Època de producció i vida pública d'en Joan Berenguer de Masnovelles. En servam el seu cançoner autògraf, en tresllada una cançó de l'occità al català.

Ca... 1438: *Històries e Conquestes del Reynalme d'Aragó e principat de Catalunya*, del català Pere Tomic, que en va de la creació del regnat del Magnànim, obra ben divulgada.

1438: Parlament aplegat a Barcelona: no ateny recursos per a oposar-se a l'atac francès contra el Rosselló, a causa de l'activitat dels síndics barcelonins enfrontats a l'estament eclesiàstic.

Caresties i epidèmies valencianes.

Duel entre el Papat i el Magnànim: El Papa recolza l'angeví i el Magnànim els Pares del concili de Basilea (enfrontats

al Vaticà). Des de Sicília, per Calàbria, el comte-rei assalta Nàpols però és refusat per Renat, investit pel Papa com a rei napolità.

El Magnànim ocupa Salern i Aversa.

1438-1442: Carestia de cereals a Mallorca.

Joanot Martorell resideix a Anglaterra.

10.1438: Mor l'infant Pere al setge de Nàpols.

3.1439: Enríquez, Manrique i Pimentel formen una Lliga contra el favorit castellà, Alvaro de Luna, alarmats per la política autoritària del Conestable.

4.1439: Juan II de Castella sol·licita la intervenció arbitral dels infants d'Aragó per evitar-se la guerra civil entre els dos bàndols de la noblesa castellana. Juan de Nafarroa aparenta cercar la negociació entre les dues parts a Torde-sillas.

1439: Carestia i rebrot epidèmic, amb 7.200 morts, a València.

Pesta al principat

Decisiva campanya a Nàpols.

Davant el perill turc imminent, l'Església de Constantinoble se sotmet, sols simbòlicament, a Roma, per obtenir-ne ajuts.

Portolà (mapa) que inclou, amb gran exactitud, des de Rússia i Pèrsia a l'Atlàntic, i des d'Escandinàvia al Sahel i Aràbia, procedent de Vallseca (Mallorca).

Estiu 1439: El Castell Nou de Nàpols, servat pels catalans, es rendeix.

10.1439: Acords de Castronuño: Alvaro s'apartava 6 mesos de la Cort i els Trastàmars aragonesos recuperarien llurs propietats. Acords sabotejats pels consellers reials de Castella, addictes al conestable, els qual convencen al rei castellà de fugir de Medina del Campo i abandonar la tutela del rei navarrès.

1.1440: Juan de Nafarroa i sa germana Maria, reina de Castella, es passen a la lliga anti-Alvaro.

4.1440: Els consellers barcelonins estudien obrir un camí carreter Cervera-Igualada-Martorell-Barcelona per a importar blat d'Aragó, Urgell i Segarra.

Qui per si en per Déu virtuts usa...

(...)

*Déu no pregam ardentment, sinó amb presa
E quan volem gràcia d'Ell atènyer;
E som tan pecs que ens pensam Ell nos oja,
E nostres precis ab gran dret nos condemnen.
Puix no havem l'intenció primera
En Ell, i parés a nós e nostres coses,
A nostres precis Ell ou d'orella sorda,
E nos en partim davant ell menys de colpa.*

(...)

*Si Déu no fos, en lo món donàs premis,
Per si mateix hom deu fer bones obres,
Car en ben fer lo bon hom s'adelita
E l'home rep de sa bona obra paga.
Mas que en Déu ne en si no es glorieja,
mas vol haver honor, glòria, fama,
Foll és pensant que fent bé les atenga
E si no en sap que treball no mereixen.*

(...)

*Fàstic ha Déu de qui el món no té en fàstic.
E del qui l'ha, si d'aquell no s'aparta.
No solament és lluny que és en l'ermita,
Mas tots aquells que del barbull se llunyen.
Lladre és vist qui ab lladres practica;
Superbiós, qui per honor treballa;
Avar, aquell que ab diners se bolca:
Lo lloc on és lo mostra ser colpable.*

*Diners, honor, no s'han per bones vies,
Tants són los mals qui per aquells treballen.
Qui bonament en aquest món practica,
no per muntar per los mals que l'empatxen:
Qui regiment lo, de ben fer no s'alta,
O és grosser, no sabent que s'hi usa.
A mal a fer lo camí pla no ens porta;
Per nous camins hi van i estranyes sendes.*

*Si l'hom hagués per lleig fet vituperi,
¿Què farà aquell cavaller sodomita,
havent pres grau d'excel·lent viril home,
i aquell jaqueix volent costum de fembra?
D'alguns sabem aquest pecat horrible,
no en veig senyal que honor los sia tolt.
Qui no la tol de on tolt és ser,
No li darà en part on se meresca.*

(...)

*Als qui poder e saber han d'apendre
E de ben fer per favor de natura,
Encontra d'ell Déu pogra fer miracle
Com, en pecar, de la natura peca
En tot pecat, puix a raó repugna;
De tot en tot a sa natura és contra,
Com en pecar traspassa l'hom los térmens
Io guard lo cel e no veig venir flames
Per abrasar la sodomita secta.
¿On és lo temps que tu prenies venja
de tots aquells qui natura ofenien?
Mire lo cel quan plourà la justícia*

Ausiàs Marc

Vista general del Castell Nou de Nàpols, residència del Magnànim

Que en temps passat entre nós habitava,
E no veig res que d'aquest lloc davalle;
En fe roman tot quant de Tu s'espera.

O senyor Déu! E quan serà que et mostres?
Ja tarda molt com del mal hom no et venges.
I són ben cert que dellà t'ho esperes,
mas en lo món bé em sembla que et mostrasses.
Vulles haver pietat del bon poble;
Poneix aquells sients alt en cadira,
Qui de l'anyell volen la carn i llana
E són consents que feres los devoren!

Si dels estrens los hòmens no s'espanten,
Vicus comuns quasi en virtuts s'empenyen:
I los avars passen per hòmens savis,
Los cavallers per mercaders d'espaxen,
E los coarts llur grau d'honor no perden,
Per bé que nom en los pits d'hom romanga.
Als propis fets enteniment no es troba
Sí per aquells per on diners s'ajusten.

(...)

¿Què pot valer ho que indignat no sia
encontra aquells qui en lo món triunfen,
veent-los-folls, grossers e plens de vicis,
e tot llur bé los ve per atrivença?
No en sé algú que el món tan lo rebuge
Que l'enderroc, puix, no sentint, no es cansa.
Mal dit, jutjat pot ser, mas no l'empatxen;
A l'atrevit lo món camí li obre

O gent del món! Obriu los ulls per veure
Com no és ver lo que veritat sembla,
E que honors, la glòria o fama,
Per les virtuts per null temps s'atengueren.
Lo cobejós, cruel, feint, ple de pompa,
Astucios, importú, sens Déu tembre
Aquest aital les gents per Déu adoren,
Elles semblant que font de virtuts mane.

(...). Ω

Ausiàs Marc

PREMIS A CATALUNYA I GUARDONS INTERNACIONALS

Barcelona 1999: Miquel López Crespí guanya el VII Memorial Josep Janés i Olivé de Poesia

Miquel López Crespí acaba de guanyar a Barcelona el VII Memorial Josep Janés i Olivé de poesia

Miquel López Crespí acaba d'obtenir el Premi de Poesia VII Memorial Josep Janés i Olivé que es lliura a Barcelona. Mesos abans havia guanyat el premi "Goleta i Berganti" que atorga l'Ajuntament del Masnou (Barcelona). Premi dotat amb trescentes-cinquanta mil pessetes. Els dos poemaris guardonats seran editats aquest mateix a Barcelona. Igualment l'Editorial Moll publicarà aquesta tardor *Revolta*, poemari que en una traducció al castellà obtenia fa uns anys un dels premis més importants que es lliuren al País Valencià: el "Ciutat de València" (dotat amb un milió de pessetes). Cal recordar que fa poc l'autor de sa Pobra guanyava el Premi de Narrativa "Baltasar Porcel" amb l'obra "Corfú" (que acaba d'editar-se en les Edicions de l'Ajuntament d'Andratx). Amb les novel·les

L'Amagatall (Premi Premi de Narrativa "Miquel Àngel Riera 1998") i *La Ciutat del Sol* (Premi de novel·la juvenil de l'Òmnium Cultural) l'autor de sa Pobra consolidava una llarga trajectòria literària començada a finals dels anys seixanta i inicis dels setanta (Premi Ciutat de Palma i d'Alacant de Teatre, Ciutat de Manacor, "Born" a Menorca, etc., etc.). Recentment algunes traduccions de la seva obra poètica eren guardonades amb importants premis internacionals: el Premi "Antonio Machado" (París); "Blas Infante 1999"; Diputació de Soria i "Ciutat de València" (ambdós dotats amb un milió de pessetes respectivament)...

Miquel López Crespí va néixer a Sa Pobra l'any 1946. Escriptor, col·laborador de premsa, actualment és un dels autors més guardonats en tota la història de la literatura catalana. Vocacionalment es dedica a la narrativa, el teatre i la poesia. Ω

Redacció

HISTÒRIA D'UNA FOTOGRAFIA

La lluita per la llibertat del nostre poble: detencions i interrogatoris de la brigada social (1962-1976)

Vendre revistes esquerranes a la vista de tothom ens portà nombroses detencions, interrogatoris de la Brigada Social i la Guàrdia Civil. Un Dijous Bo, a Inca, arribàrem a despatxar més de dos mil exemplars de *Democràcia Proletària*. Quan estàvem en plena tasca -veníem un número dedicat a la pagesia i els problemes del camp- ens enxampà la Guàrdia Civil, i tots els membres del piquet de propaganda anàrem a raure a la garjola municipal. Na Margarida Chicano Sansó, en Joan Albert Coll i en Mateu Ramis pogueren fugir a temps. Els detinguts eren els companys Antoni Muñoz, Domingo Morales i jo mateix. Els piquets que havien anat a repartir la nostra publicació a Manacor, Lloseta, Sineu i Pollença, tornaven sense haver sofert cap entrebanc seriós.

A l'endemà els diaris de Ciutat informaven de la nostra detenció. Especialment significativa va ser la informació que donava *Última Hora* el divendres 19 de setembre de 1976 quan explica, a la darrera pàgina: "En el Dijous Bo. Detenido Miguel López Crespí" i, ampliant

la notícia, deia: "En el 'Dijous Bo' de ayer en Inca no todo fue fiesta y diversión. Cuatro personas eran detenidas cuando procedían a la venta de *Democràcia Proletària*, órgano del OICE (Organización de Izquierda Comunista). Entre los detenidos figuraba el conocido Miguel López Crespí, del comité de prensa de OICE. Los nombres de los otros detenidos se desconocen por el momento. El número que se vendía era uno especialmente editado, dedicado a los pueblos y a sus problemas. Fueron detenidos por la Guardia Civil y trasladados al calabozo municipal".

El fet d'esser detinguts per vendre lliurement la premsa comunista (OEC) no ens afectava gaire. Només les nostres respectives famílies, com és natural, restaven una mica atemorides. "Què serà d'aquests al·lots", deien mares i padrines, en veure els noms al diari. "Detenidos por vender prensa de partido", eren els titulars de sempre. *El País* informava: "Detenidos en Palma cuatro militantes de Izquierda Comunista". I continuava: "Cuatro militantes de

Defensar la llibertat d'expressió del poble mallorquí en temps de la dictadura franquista costà a Miquel López Crespí més de trenta detencions. En aquesta fotografia podem veure l'escriptor Miquel López Crespí (hivern 1975-76) en el moment de vendre premsa antifeixista a Ciutat. Moments després seria detingut per elements de la Brigada Social del règim.

la Organización de Izquierda Comunista, OIC, entre ellos el escritor y autor teatral Miguel López Crespí, fueron detenidos por la Guardia Civil en la localidad de Inca; con motivo de la festividad que se celebraba en esta ciudad, se dedicaban a vender el

número especial dedicado a los pueblos de Mallorca".

Per a nosaltres, l'"accident" era un "afer" normal de la lluita clandestina. Intensificàvem aquest sistema de venda perquè era l'únic medi que teníem d'arribar a un cercle cada vegada més ampli de la

població. Els mitjans de comunicació al servei de la reforma continuaven silenciats les activitats dels revolucionaris oposats als pactes amb la burgesia. No hi havia manera de fer arribar les nostres propostes polítiques al poble. La ràdio i la televisió ens estaven completament vedades. La premsa tan sols parlava d'alguna detenció. Les lluites populars impulsades per l'esquerra conseqüent eren silenciades. Els estalinistes (PCE), malgrat que a vegades insistissin en la necessitat de "rompre" amb el franquisme, el cert és que feien passes efectives per a deixar dempeus tota l'estructura repressiva de la dictadura. No en parlem pel que fa a l'estructura econòmica del capital. Del problema de l'autodeterminació de les nacionalitats no en volien sentir a parlar. El seu aigualit republicanisme s'anava fonent com un bocí de sucre dins l'aigua. Els Països Catalans no existien. A poc a poc esdevenien un partit del sistema, una columna fonamental de la societat capitalista contra la qual lluitàvem. Ω

Miquel López Crespí

L E S L L E G E N D E S D E L C H E A D E B A T

Els personatges llegendaris del segle XX

PER MARINA FERRÀ-HAMELYNCK

La llegenda és un relat que passa a uns llocs precisos, els seus personatges són individus determinats, els actes dels quals tenen un fonament que sembla històric i són de qualitat heroica. Els personatges llegendaris són tots aquells que, essent reals, generen relats èpics en la veu del poble. La llegenda té una base real, en ella es barregen els elements imaginaris, amb els que sorgeixen del context vertader, parteix d'un cas impressionant, històric o físic, que es novel·la i sorgeix de l'admiració. Així doncs la llegenda és el conte meravellós construït per la veu de la gent del carrer i basat en fets ocorreguts. La llegenda es desenvolupa

strictament unida al patrimoni cultural de les nacions i dels pobles. Hi ha dos castes de llegendes; les populars que es basen en les tradicions orals i les literàries. Les literàries poden ser l'adaptació artística d'una història popular tramesa de generació en generació. Les llegendes han estat un gènere cultivat per nombrosos escriptors arreu del món, entre altres podem citar a Gautier de Coincy, Gustavo Adolfo Becquer, Berceo, Zorrilla, Vicent de Beauvais, Calderon, Mira de Abescua, Goethe, Bocaccio, Balaguer, Don Juan Manuel, Montalbán, Cervantes, Alfons X de Castella, anomenat el savi, Herculano, Antonio de Zamora, Scott, Southey,

W.Irving, El duque de Rivas, Espronceda, Juan de la Cueva... En la nostra nació, arreu dels Països Catalans s'han generat també nombroses llegendes populars, amb els seus personatges llegendaris, per posar alguns exemples podem citar al comte Arnau, el comte Mal, el rei en Jaume i els seus descendents Jaume II, III..., (Santa) Catalina Tomàs, el darrer Rei Moro de la nostra illa, Ramon Llull, Joanot Colom, Aussies Marc, Anselm Turmeda, l'Arxiduc Lluís Salvador, Chopin, George Sand, i molts d'altres que han enriquit la nostra cultura popular amb la seva presència. Podríem dir que la història de la llegenda és tan antiga com la presència de l'home dins la humanitat. Les llegendes no han acabat de generar-se ja que cada dia apareixen nous personatges que generen històries sorgides del poble, per citar alguns exemples direm, Charlot, Marilyn Monroe, Mao, Ghandi, Martin Luther King, el Che Guevara, Golda Meir, Ben Gurion, Isaac Rabin, la Mare Teresa de Calcuta, la princesa Lady Di, etc.

"Les llegendes del Che" de Miquel Ferrà "l'Illa de paper"

PER ALBERT CALLS (SETMANARI "LA CLAU", BAIX MARESME)

La figura mítica del Che Guevara és l'eix central del llibre "Les llegendes del Che", obra de Miquel Ferrà (Sóller, 1940) publicada per Edicions Bromera. El recull de textos es mou a mig camí entre la realitat i la ficció, tal com apunta el seu autor: "comparat amb les nombroses biografies existents i la bibliografia castrista, el que hi ha de fantasia és l'anècdota que ens pot servir de pedra mestra i sovint esquifida, incompleta pel que fa a l'ambició de crear-ne els detalls descriptius, el resultat és el missatge".

El llibre consta de quinze rondalles com "Capità Kangaroo", "Comandant Lluna", "Muralla", "Faustino"... acompanyades d'informació sobre cada una d'elles i un àlbum fotogràfic d'Alberto Korda (l'Havana, 1928), incorporat al procés revolucionari i heroic, que ha donat la volta al món i ha esdevinut

"Les llegendes del Che" vistes per Juli Capilla

(DIARI "LEVANTE", VALÈNCIA)

"En la gestació i consolidació de tot mite es confabulen factors de procedència diversa i raons, de vegades inexplicables. Val a dir que, en el cas d'Ernesto Guevara, el Che, hi conflueixen el carisma d'una persona amb caràcter, la fesomia d'un home a mitjan camí entre un guerriller inca i l'estampa d'una estàtua grega, la lucidesa de la intel·ligència, la capacitat de sacrifici i lliurament als altres, la dignitat i la solidesa de les seues conviccions revolucionàries. Però, també, hi ha el fet que la seua mort s'esdevinguera al començament d'octubre del 1967, tot just abans del Maig del 68. Tot plegat va fer que tota una generació de joves l'erigiren com a símbol i mite d'uns ideals que aspiraven a canviar el món. Les llegendes de Miquel Ferrà, procedents de fonts diverses i recollides al llarg de tota una vida consagrada al periodisme, contribueixen a perpetuar l'aura mítica del Che Guevara."

Comentari sobre "Les llegendes del Che" a la revista "Miramar" de Valldemossa

Ernesto Guevara, el Che, és un dels personatges mítics i alhora reals més representatius del segle XX. Des de la seva mort prematura, han sorgit tot un seguit de llegendes i contarelles populars entorn de l'heroi revolucionari que pagà amb la vida els seus somnis de profeta alliberador i visionari. Amb una destre combinació dels elements històrics, l'autor ens porta per camins socialment deprimits d'Hispanoamèrica on cada llegenda és un clam que exigeix la solidaritat del món.

Mitologia contemporània

PER JORDI CARRIÓ (DIARI AVUI, BAILLONA)

El nostre segle ha produït una enorme quantitat de mites que han provocat l'existència d'una bibliografia extraordinària, gairebé sempre alimentada per la mitomania. El cas del Che és, en aquest sentit paradigmàtic: a l'edició dels diaris que ell mateix va escriure hem d'afegir-hi un llistat interminable de biografies, estudis, retrats, reculls d'anècdotes i de testimònis sobre la seva persona. Dues obres han esdevingut, en els darrers anys, imprescindibles per conèixer la seva trajectòria vital: "Ernesto Guevara una leyenda de nuestro siglo" de Pierre Kalfon i "Ernesto Guevara, también conocido como el Che", de Paco Ignacio Taibo.

"Les llegendes del Che", de Miquel Ferrà, s'allunya de la línia seguida pels llibres citats. Sembla partir d'aquelles paraules de Régis Debray: "Comencem apartant els fets per fixar-nos només en les coses serioses: les llegendes." Efectivament, Ferrà centra l'atenció en la figura llegendària d'Ernesto Guevara, que no sempre es correspon a la històrica, i ho fa mitjançant la redacció d'una quinzena de rondalles que no poden aparèixer a les biografies perquè són ficció. Li han calgut més de trenta anys de converses amb gent hispanoamericana

per reunir-les. El resultat és una obra original, com a aproximació des d'una perspectiva mítica a un heroi contemporani i com a prova de la pervivència de la literatura oral. Tot i que escriptors com Cortázar o Cabrera Infante ja havien transformat el Che en personatge literari, mai no s'havia documentat la tasca que havia realitzat, paral·lelament, l'autor col·lectiu que anomenem poble.

Les rondalles es podrien agrupar en dos blocs: un de mític i un altre d'anecdòtic. El primer estaria format per narracions, amb elements de llegendes tradicionals, que parlen del naixement, la infància i la joventut del Che. Al igual que els herois clàssics, el guerriller revolucionari gau-

diria d'una mena vincle sobrenatural amb els anys i la naturalesa, fins al punt d'aver salvat la vida en més d'una ocasió gràcies a l'ajuda providencial d'un gos o d'un ocell. Conformava el bloc anecdòtic la resta de relats, de rerefons èpic, bíblic o plògic. Capítols ambientats abans després de la revolució que en de manifest l'astúcia, la intel·ligència i la qualitat humana de Guevara. Els mecanismes retòrics (la paràbola, l'exemple, la hipòbole) són els habituals dels textos clàssics, de fet, alguns d'ells aca com a substrat dels contes, on tem històries que recorden, entre altres la de Creso o la de Jude

El che s'ha convertit en una llegenda

La tasca que es proposa Miquel Ferrà és la de literaturitzar el conjunt de narracions diverses que ha arribat fins a ell per vies diverses. Com a bon rondallaire modern, empra una prosa que fuig de piròcnies formals per a centrar-se en el contingut, per fer transparent el missatge. Un missatge que necessàriament ha de fer reflexionar sobre el context sociopolític en què un personatge històric ha esdevingut llegenda. La figura del Che -l'home més perfecte de la nostra època, en paraules de Sartre- ha actuat, en la societat cubana, com a record de la vigència dels ideals de la revolució. L'existència d'aquestes rondalles pot ser entesa com a peça de la xarxa solidària que a Llatinoamèrica sempre ha acompanyat els processos revolucionaris. Alhora, pot entendre's com a mecanisme d'allò que Jung va anomenar l'inconscient col·lectiu: un poble s'ha estimat més la idealització del màrtir que no pas la crítica del líder que va sobreviure.

El volum inclou un àlbum del fotògraf cubà Alberto Korda, possiblement qui millor va saber captar amb una cambra la dimensió humana del mite. Les instantànies es complementen a la perfecció amb les rondalles: ambdues són ja part d'una gran llegenda. Ω

"Les llegendes del Che" a un diari de Tarragona

Miquel Ferrà Martorell (Sóller, 1940), escriptor i periodista, és autor d'una quarantena de llibres, entre novel·les, narracions i llibres d'assaig. Entre les seves obres més conegudes: "Allah Akbar" (El Morisc), Premi de Novel·la d'Alzira 1989, o "El soldat desconegut" (Bromera, 1993). Algunes de les seves obres han estat traduïdes al castellà, al portuguès, a l'holandès i a l'alemany. L'obra inclou un àlbum amb fantàstiques imatges originals d'Alberto Korda, fotògraf oficial de Fidel Castro i el Che Guevara durant la revolució cubana.

Ernesto Guevara, el Che, és un dels personatges mítics i alhora reals més representatius de tot el segle XX. La forta personalitat d'aquest guerriller i el misteri que envolta la seva biografia ha alimentat la imaginació d'un poble que encara avui somia amb la llibertat. Des de la seva mort prematura, han sorgit tot un seguit de llegendes i contarelles populars entorn de l'heroi revolucionari que pagà amb la vida els seus somnis de profeta alliberador i visionari. A través d'una tasca intensa d'aprofundiment en les arrels populars cubanes, l'autor ha pogut recollir algunes d'aquestes històries fantàstiques, i sovint èpiques, que ens parlen d'un Che rebel i alhora humanitari.

PETITS ANUNCIS

BORSA
IMMOBILIÀRIA

Llog per dies apartament a Palmanova. És ideal per trobades amoroses. Tel. 469441.

Deixaria cambra doble a casa compartida, jardí i hortet. Molt econòmic. Preferentment gent jove. A Santa Ponça, urb. Galatzó. Tel. 671419.

Cerc cases per llogar tot l'any (anys 98/99), amb piscina. Tlf. 864424.

Cediria amarrament al club nàutic s'Arenal a canvi de compartir barca de pesca esportiva. Tlf. 971 74 05 25.

Cerc casa amb piscina, 3 ó 4 habitacions per a temporada d'estiu 1999. Tlf. 971 86 40 91.

Venc pis a s'Arenal prop de la platja. 971262046.

Venc mobles antics. Tlf. 981 867 286.

Venc local comercial amb apartament a la barriada de l'Ullal de Pollença. Tlf. 981 865 428.

SERVEIS
PROFESSIONALS

S'ofereix jardiner amb coneixements de cuina. Demanau per en Lluís. Tel. 604790.

Cerc feina per guardar nins petits a ca seva a ca meva per les zones de Sineu i Maria. Tel. 525380.

Cerc feina per guardar nins a Can Picalfort o Inca. Carrer Nou, 5, Maria de la Salut.

S'ofereix pintor empaperador, econòmic, seriós, ràpid i net. desplaçament per tot Mallorca. Tel. 203239

Pneumàtics Son Ferriol. Equilibrat de rodes, canvi de rodes i pegats, alineament de direccions assistida per ordinador. Avda. del Cid, 73. Tel. 427553. Son Ferriol.

Si teniu qualche vidre trencat, cridau al 473819 i el vos posarem tot d'una.

Cerc feina per fer a ca meva. Tipus ceràmica, sabates o similar. Tel. 297067.

Cerc feina de representant d'arts gràfiques o comercial de publicitat. Tel. 297667.

Es confecciona o arregla qualsevol peça de vestir, cortines, coixins,

etc. Tel. 771005.

Es passen treballs a màquina i per ordinador. Netedat i rapidesa. Tel. 771005.

Gabinet de Psicologia. Neurosis, trastorns de caràcter, psicoteràpia infantil, depressió. Tel. 427193.

Cerc feina per guardar nins a la comarca de Cala d'Or. Tlf. 842156.

Jubilat de 60 anys, s'ofereix per cuidar jardí, garaix, calet, etc. Carnet de conduir camions i cotxes. Tel. 971477217.

Cerc al.lota en règim aupair. 28.00 mensuals, cuidar nadó 11 mesos, matrimoni fent feina fora, Cridar de 8-8'30 matí o a partir de les 10'15 del vespre. 971757831.

Senyora de mitjana edat, guardaria nins o ancians a la comarca de s'Arenal. Tel. 971 441 042.

Necessit dones per fer net a la zona nord de Mallorca. Pag a 1.300 ptes. Tlf. 981 867 186

PERSONALS

Atenció, catalans i catalanes independentistes. Vull cartejar-me amb tots vosaltres. Estic boja pel bon rock català: Sau, Els Pets, Lax'n'busto. No us talleu i escriviu a Marta. Indústria, 114-08030 Malgrat de Mar.

Als Països Catalans es fa molt bona música! M'agrada, però, en especial la que surt de Mallorca a càrrec d'en Tomeu Penya. Independentistes, si somnieu en una nació lliure plena de música catalana i de vibracions nostres, escriviu-me: Francesc Bujet. Passeig del Migdia, 32-2-3-17200 Palafrugell.

Ens agradaria cartejar-nos amb al.lots i al.lotes que com nosaltres estiguen penjats/penjades per Lax'n'busto i que defensin la nostra llengua. Raquel Llagostera Costa. Gardènia, 4-08880 Cubelles.

Cercam gent entre els 18 i els 45 anys per excursions, sortides, etc. Abstenir-se els qui vagin de mala fe. Apartat 1.792 Ciutat.

Pensionista de 78 anys, 1'80 d'altària, català. Vull conèixer senyora pensionista entre el 50 i 70 anys, per no estar tot sol. Tenc bona pensió i pis amb 5 habitacions i dos banys. Cerca'm al 462536. Ferran.

Hola! Som una al.lota felanitxera. Som molt independentista, i estic boja pels Sau, pels Oculats i pels Pets. Segur que si m'escriviu feim una gran amistat. Som molt divertida. Adéu. M. Glòria. Carrer d'en Magallanes, 29-07670

Porto-colom.

Vull intercanviar revistes, còmics, fanzines i adhesius amb tots aquells joves que estiguin orgullosos de tenir sang catalana o basca a les seves venes. Pau Arranz- C/ 2 Volta 31- 07209 Son Mes-quida-Mallorca.

Cerc al.lota fins els 33 anys amb les ungles llargues, romàntica, una femella maca. Escriviu-me a: Óscar, C/ Ausias March, 36-6-1 07003 Ciutat.

Jove de 29 anys, fadrí, amb estudis universitaris, agrados i simpàtic, desitjaria conèixer al.lota formal de 20 a 27 anys. M'agrada el ball de saló i som bastant actiu. Anima'ti escriviu-me a l'apartat 690 de Ciutat.

Hola, Em dic Raquel i tenc 14 anys. Tenc ganes d'escrivir-me amb gent de 14 a 16 anys. Si vols escriure'm... Raquel González-C/ Ansel Calvé, 13, 1º 3º-08950 Espulgues de Llobregat (Barcelona).

Som un jove de 24 anys, fadrí, cansat d'espanyolistes monàrquiques. Vull cartejar-me amb al.lotes independentistes d'entre 20-28 anys. Som simpàtic, idealista, seriós en temes de parella i català. Prometo respondre. La meva adreça és: Miquel Àngel Rodríguez; Pl. Poeta Juan Boschán, 4-4c; 18013 Granada (Andalusia).

Cerc al.lota sense fills de 22 a 28 anys. Signe Lleó o Sagitari, que sia capaç d'estimar sense traïció. Telefona'm al 512018 dies feiners a partir de les 23 hores.

Atenció: administrativa cerca amigues i amics per a sortides, excursions, i a l'estiu anar a la platja. Bústia Postal 1400-07080 Ciutat.

Cercam músics per a crear una Banda de Música a s'Arenal de Mallorca. Tel. 971 26 17 19. Maties.

Som un alemany de 38 anys, cerc amigues i amics per a sortides i més. També vull estudiar la llen-

En Martí Bissellach de 31 anys, 178 d'altura, és carnisser a un supermercat de can Pastilla. Cerca al.lota morena per a compartir la vida. 619 881 154

gua mallorquina. Escriviu-me a la Bústia Postal 97 - 07080 Ciutat.

Sóc un noi de 31 anys. Solter. No minusvàlid. Voldria mantenir correspondència amb noia minusvàlida que tenguí bon caràcter, culte, es senti sola. Escriviu a la Bústia Postal 163- 08400 Granollers (Vallès Oriental).

Capritxós, especial, diferent i atractiu jove de 27 anys, cerca dona independent intel.ligent que vulgui companyia, carícies, massatges i sexe durant les seves estades al principat, a canvi d'ajuda econòmica. Manel 907843901-973603214.

Son un grup de 25 amics de Vila-Real, Castelló. Volem passar, aquest estiu, una setmana a finals d'agost o principi de setembre, a Mallorca. Busquem un lloc que no siga gaire car, casa rural o semblant. Som gent seriosa, i preguem que ens telefoneu si teniu un lloc de les característiques que demanem. Elvira Bufom 964 527 451.

Si sabeu a quina botiga puc trobar els autèntics texans catalans *Caliquenyo*, truqueu-me al 971 209 745.

Hola! Em dic Ignasi, tinc 34 anys i cerc amiat amb alguna dona que sigui capaç de descobrir els moments màgics que la vida ens vol proporcionar. Telf. 649 584 377.

Hola, al.lotes, noies, *ragazzas*. Som dos joves de 24 anys, morens i atractius que desitjau conèixer al.lotes *enrollades* i catalanoparlants, si és possible, per a fer acampades, organitzar festes, sortir e marxa i passar-ho bé durant l'estiu. Som genials. Anima't que ets jove. Escriviu a C/ Joan Alcover, 1 Algaida (Mallorca) C.P. 07210.

COMUNICATS

La Generalitat de Catalunya ofereix a entitats i de franc llibres, fulletons i material informàtic sobre la nostra història nacional. Per rebre'ls, cal enviar una sol.litud a la Generalitat fent esment de l'entitat, adreça, telèfon, l'ús que hom en pensa fer i el nom complet del qui fa la petició amb la signatura i segell de l'entitat. Molt indicat per a professors d'història, ciències socials, català, centres d'ense-nyament, biblioteques...

Si vols rebre la revista L'ILLA gratis, la pots demanar a Edicions Bromera, Polígon Industrial, 46600 Alzira. Tel. 96-2402254

Per a tots aquells i aquelles que vulguin lluitar contra l'invasor, contra els traïdors, contra l'exploació obrera, i per una terra lliure i catalana, els Maulets tenim obert l'apartat de correus 349 C.P. 43480 de Salou (Tarragona), per a qualsevol informació o col.laboració contra l'ocupant.

Si voleu rebre una subscripció gratuïta al Butlletí de la *Fundació per la Pau* (entitat contra l'armamentisme i la guerra) podeu adreçar-vos al telèfon (93) 3025129 o al

carrer Pau Claris, 89, Barcelona 08010.

Si voleu rebre llibres en català gratuïts sobre diferents temes d'actualitat, socials o teològics, sols us cal escriure a *Cristianisme i Justícia*, carrer Roger de Llúria, 13, Barcelona 08010, o telefonau al (93) 3172338.

La delegació catalana de la CSEM, grup d'ajut als països de l'Est, fa una crida per enviar roba, menjar, sabates, medicines etc. Per demanar adreces on enviar-ho personalment, podeu adreçar-vos a: Benjamí Planes, CSEM, passatge Miquel Carreteres, 11, 08206 Sabadell. Tel. (93) 7262 918.

Professora titulada fa classes de solfeig, piano i harmonia. Individuals i en grup. Tel. 756114. Magdalena.

Universitària fa classes de repàs d'EGB i català a la zona de Pere Garau de Ciutat. Tel. 243383.

Si voleu intercanviar adhesius, revistes, informació, etc, sobre el tema d'alliberament nacional, escriviu a l'Associació «Xavier Romeu». Apartat de correus, 36. 43480 La Pineda. Tarragona.

El Consell Nacional Català ofereix diversos llibres, gratuïtament, a tot aquell que els demani, al voltant dels drets i història de la comuna pàtria catalana. Podeu escriure a l'Apartat 15.071 de Barce-lona-08080.

Si voleu rebre informació sobre les Joventuts d'Esquerra Republicana (JERC), i rebre els nostres butlletins, escriviu ara mateix a: JERC-Illes. Santiago Rusinyol 1, àtic. 07012 Ciutat de Mallorca.

Estam interessats en un intercanvi cultural amb persones i institucions dels Països Catalans que desitgin informar-nos sobre el passat i el present del dits països i estiguin interessats en qüestions vinculades a l'Argentina. Escriviu-nos a: Baigorria 1337.200 Rosario-Argentina.

Acció Cultural del País Valencià i el Bloc Jaume I ja és a Internet. Si voleu intercanviar propostes d'acció i lluita, o informar d'activitats, etc., podeu connectar: ACPV @vlc.servicom-es

Vos recomanem boicotejar les ONG's espanyoles AGNUR España, Médicos del Mundo i Unicef amb els bancs espanyols Central Hispano i Banco de Santander que els donen suport.

Subscripcions gratis a còmics en català per a nins de 6 a 10 anys. "El Llaüt de Xàbia" -Apartat 53-Xàbia 03730 Patrocinat pel Mag-nífic Ajuntament de Xàbia.

Cursos gratuïts de llengua andalusca. Podeu adreçar-vos a: LLENGUA (Ensenians a Dittansia de la Yenwa Andalusca) P. Pedro Romana, 1-4-2-14007 Còrdova.

Si ques rebre el Puxa Asturias en to casa, y de baldre, sólo tienes qu'enviar la direicion a: Ende-cha Astur-Puxa. Cai Llangreu, 10,

Motos
Salom

Jeroni Pou, 9 • Tel. 468136
Tomàs Forteza, 24 • 462686

2º-Xixon 33206-Asturies.

La meva col.lecció té 20.000 adhesius polítics. Faig exposicions. Crec persones que hem facin arribar enganxines de l'Esquerra Revolucionària. Paniello-Apartat 139 - 22400 Monsó-Osca.

"El Full" és una publicació interna de l'Associació Roca i Ferreres. Si voleu rebre'l gratuïtament comuniquem-nos el vostre nom i adreça: Apartat de correus 9247, 08080 Barcelona.

Lluita, la revista de l'independentisme valencià és a Internet: <http://www.estelnet.com/lluita>.

Si voleu afiliar-vos a sindicats nacionals catalans: C. S. C * 93 4541188.

Oferim de franc cursos bíblics i subscripcions a revistes cristianes en català: Ajuda Evangèlica dels Països Catalans. Apt. de Correus 1.022. 12995 Castelló. Tlf. (964) 207607.

Els Castellens de Mallorca, necessitam gent!! Si t'agrada passar-ho bé. Si vols tenir nous amics sans i saludables. Si t'agrada fer pinya amb un projecte nou: Feste Casteller!! Vine a veure'ns!! Assagem els dissabtes a l'Escola d'Adults son Canals. Carrer son Canals, 10. Telèfon 452414, Isidre.

Pintors, escultors, fotògrafs, etc., interessats en exposar les seves obres, així com gent interessada en comprar o simplement en visitar l'exposició del moment, podeu passar pel Cafè es Museu. Carrer Guillem Timoner, 10-Felanitx.

A tots els menorquins que lluiten per l'alliberament i reunificació nacional, si voleu rebre informació sobre el Partit per la Independència (PI) i de la seva branca juvenil. Joves independentistes dels Països Catalans. Escriviu a: Maür-Ruben Vinent. Carrer dels Frares, 49. Cat-07701 Maó. Menorca.

Grup folclòric sense gaire pretensions cerca sonadors i sonadores, cantaires i gent engrescada per seguir fent coses. Actuem alguna vegada, no guanyam gaire, però ens ho passam d'allò més bé. Ens reunim els dimecres a les 20'30 al Rafal Vell (Antiga escola). Som gent acollidora. Trucau al 971 505374

Els nacionalistes interessats per un sistema d'intercanvi cultural i turisme alternatiu per a nacions sense estat, podeu informar-vos a: Turisme Alternatiu: Bústia Postal 1.171 Castelló 12005. Es tracta d'un sistema de llarga trajectòria provada arreu del món, molt adaptable i econòmic.

Les persones interessades en les activitats de les Associacions i clubs UNESCO poden adreçar-se a la Federació Catalana de la Unesco: Mallorca, 207-08036 Barcelona. Tlf. 932534367.

Necessitam persones amb idees i ganes de tirar endavant la nostra llengua i la nostra cultura. Associació la Brúxola. Tlf. 93 4353323.

ANUNCIAU-VOS DE FRANC A L'ESTEL

Nom.....DNI .....

Cognoms.....Tel.....

ATENCIÓ

- Escriviu un sol anunci per cupó
- Usau lletres majúscules
- Escriviu dins el requadre el text

Ompliu aquest cupó i envieu-lo a:
L'ESTEL. Apartat de Correus 124. 07600 S'Arenal de Mallorca

RECORDA

Quan hagis llegit aquest
periòdic, si no en fas la
col.lecció, regala'l a un amic,
veí o parent
EL PAÍS HO NECESSITA

PETITS ANUNCIS

Coleccionau Fanzines? Voleu saber que fan els/les independentistes del Tarragonès? Subscriuiu-vos al Butlletí del Col·lectiu independentista "El Timbaler de Bruc". Per 600 peles el rebreu cada dos mesos durant un any. Bústia Postal, 7- 43893 Altafulla.

Si us interessen les llengües minoritzades de més a prop, adreueu-vos a: **Llengües Vives**. Bústia Postal 5224/08008 Barcelona.

Si vol rebre l'*Euskararen Berri-papera* (en foraster) gratuïtament escriuiu a: Hizkunta Politikarako. Wellingtono Dukea, 2 - 01020 Vitoria-Gasteiz (Araba).

Coleccionista d'adhesius compra, canvia, recolleix material d'esquerra revolucionaria o independentista. Coleccionisme I.S.G. Bústia Postal, 135-48980 Santurzi-Biskaia.

Col·laboreu! Ajudeu-nos! Per un projecte de documentació d'indrets de les Illes i dels Països Catalans necessitem targetes postals (noves o utilitzades de "Escudo de Oro" Biblioteca Catalana de Krefeld - Box 1665 D-47716 Krefeld Alemanya. Tel. 07-49215126635.

Classes particulars. Totes les assignatures i tots els nivells. Petits grups. Professors/es titulats. Preus econòmics. Telf. 971467931. Ciutat de Mallorca.

Classes particulars d'hebreu, grec i llatí a tots els nivells. Jordi 971242795

Piano Blues, Jazz, Rock. Classes particulars. Harmonia moderna. 971242795 Nanel.

A tots els valencians que vulguen contribuir a la construcció nacional del País Valencià. L'associació cívica Tirant lo Blanc us espera. Som els nacionalistes valencians. 963879408.

Sóc professor d'una DIWAN (escuela bretona) i escric i llig català. Envieu-me informació sobre els Països Catalans, especialment de tema d'ensenyament: Gràcies. Joel Don-

nart-44, Hent Frinaoudour, Penc'hoad-F-22860 Plourivou Breizh/Bretanya - Estat francès.

El Call, la revista dels jueus dels Països catalans és a internet. <http://www.fortunecity.com/victorian/coldwater/252>.

Acaben d'editar-se els Evangelis segons sant Mateu, sant MARC I SANT LLUC, en versió interconfessional, en llengua catalana, en cassettes i CD. El seu preu per joc és de 3.000 ptes. Posteriorment s'editarà l'evangelí segons sant Joan. També hi ha editat tot el Nou Testament en Braille en llengua catalana, i edició interconfessional. Són 22 volums, i es poden demanar a Mn. Joan Magí, Parròquia de sant Pere i sant Pau, 43007 Tarragona.

BORSA DEL MOTOR

Si vol un cotxe nou de la nostra gamma, véngui i en parlem. Agència oficial Renault. Tel. 413867. Son Ferriol.

Venc Harley Davison Heritatge Softail Clàssic. Modelo 95 matrícula IB 1995 BY. Tlf. 971820717.

Venc SEAT 600E, matrícula PM-165487, en bon estat, ITV passada fins octubre 99. Dues centes mil pessetes. Telf. 971 545 476.

VENDES

Venc piano marca TLEYEL, un quart de coa, en bones condicions. Mig milió de pessetes. Tlf. 939 373 151.

Venc figures d'escaiola noves per decorar o policromar: àngels, betlems, fruites, flors... per lots o a la menuda. Trucau capvespres i vespres al 971 29 44 44.

Venc Alfa Romeo 75, 2-0-TD. Aire condicionat, motor en perfect estat, accidentat. Preu a convenir. Tlf. 971 592 394 - 971 883 792.

Exigeix EL CATALÀ a les empreses!

La llengua catalana encara no és una llengua normal. Hem reclamar sovint a les administracions estatals que la respectessin a les catalanes que la promoguessin, però encara és la pròpia societat catalana la que té la major responsabilitat en defensar la nostra llengua. I la societat catalana som tots i totes. I tu.

Un dels àmbits on la nostra llengua encara no ha assolit la normalitat és el món de les empreses. I els/les consumidors/es hi tenim molt a dir. La legislació vigent ens permet exigir els nostres drets col·lectius en **defensa de la llengua** que ens caracteritza com a poble. De res no ens serveix la legislació si els/les consumidor/es no demanen el que ens pertoca. La darrera responsabilitat és nostra.

Per això la **Plataforma per la Llengua** et demana que:

exigeixis el català com a consumidor a les empreses de distribució

demanis productes etiquetats en la nostra llengua

protestis a les grans empreses productores que sistemàticament es neguen a etiquetar en català i discriminen així la llengua

demanis la retolació en català tant a nivell extern com intern, i responguis la publicitat gratuïta demanant que te la trametin en català

demanis els prospectes o instruccions en la teva llengua

El català no es una llengua inferior a cap altra, però per a fer valer els seus drets es necessari que reclamem la seva presència amb aquestes i altres iniciatives que vulguis portar a terme.

Si et vols comprometre com a consumidor/a en la defensa de la llengua pots col·laborar més intensament en les campanyes que desenvolupa la Plataforma tractant de complementar, m.a. de substituir, la pressió social que hem d'exigir com a consumidors i consumidores.

Wells
Alvarez
Nelson
Carreras
Riera
Sureda

TENNIS SON RIGO

Tennis	Squash
Futbol-sala	Volei
Hàndbol	Mini-golf
Petanca	Tennis taula
Cir. footing	Gimnàs

Final Avda. Son Rigo • Tel. 74 33 66
Sometimes • Palma de Mallorca

Zoldas

Carrer de Manacor, 121-C

Tel. 27 85 18

07007 Palma de Mallorca

Buidors rabiosament actuals

QUIM GIBERT,
LLICENCIAT EN PSICOLOGIA PER LA UAB

"Per a fer grans coses, no s'ha d'estar per damunt dels homes, sinó al costat"

Montesquieu

Quan una idea em fa patxoca, procuro fer-me-la meva. No hi fa res que em faci ballar el cap o em tregui el son. Si el projecte és seductor, els inconvenients es relativitzen. Amb aquestes condicions, arribar a bon port és un pèl més fàcil. L'engrescament que et mou és un brollador d'entusiasme. Quan expliques públicament la teva fal·lera amb més detall, el neguit queda impregnat en l'ambient com si fos contagiós.

Quan jo sóc el primer en tenir dubtes de l'empresa en perspectiva, se'm fa difícilíssim poder elaborar i expressar quelcom consistent. En cas de fer-ho, set veu a venir d'una hora lluny. Transmets poca fiabilitat. Tens feina per a convence't a tu mateix del que estàs dient. Els més desconfiats et clissen de seguida. S'adonen que els hi vols vendre una cabra al preu que sigui. Pots acabar fent riure i no precisament de gràcia. Les nostres vivències gaudeixen, tant per bé com per mal, de dinàmica pròpia que l'entorn humà acaba captant a la llarga.

Abans de llançar als quatre vents enlluernadors propòsits vitals, és més recomanable anar clarificant les pròpies confusions. Krishnamurti parla dels garbuixos mentals de la persona en el llibre *El arte de vivir*. Assenyala que sorgeixen quan el nostre jo desitja constanment expansionar-se per mitjà de la possessió i de l'èxit. Aleshores es desencadenen gelos, enveges, temences. Mentre persisteix el desconcert intern, cerquem respostes externes.

Solidaritat, retrobar-se, tolerància, compartir, sensibilitat, benestar, diversitat... ennuegen moltes boques plenes d'esnobisme. Tothom vol pujar al carro a la més mínima oportunitat de fer-se escoltar. Encara que sigui dient allò que la gent vol sentir. El vocabulari també rep influències de la moda. En aquest sentit, el sistema ha aconseguit que aquests valors sonin com a políticament correctes. Aleshores, el significat real dels esmentats mots queda entredit o distorsionat per l'escàs crèdit del qui ho esbomba a tort i a dret. La teoria s'allunya excessivament d'una pràctica quotidiana cada cop menys creïble.

No diràs el nom d'un valor en va podria un manament contemporani. Al capdavall, és un acte d'honestat molt sa envers nosaltres mateixos. Louise L. Hay en *El poder és dintre teu* dedica un capítol del llibre a la importància del poder de les paraules que pronunciem. Subratlla a tall d'exemple: "El que dones et retorna. Fes als altres el que vulguis que et facin a tu".

Només es tracta de creure'ns el que expliquem abans de predicar-ho als quatre vents. Altrament, emboliquem la troca i malmetem referents socials prou importants per continuar jugant'hi verbalment. Ω

EP!!!

PARES, EDUCAU-ME EN CATALÀ, A MALLORCA HI HA EL MEU FUTUR

RESTAURANT

IKEBANA

José y Ana Cati

Urbanització Gommar - Tlf. 971 865 215
Port de Pollença (Mallorca)

**SERVIAUTO
ARENAL S.A.**

SERVEI OFICIAL

Carretera Militar, 185 • Les Cadenes
Tel. 26 81 11 • Fax 74 32 77
07006 S'Arenal-Palma (Mallorca)

el lleu de tots
mereix un
respecte
FORA FUMS!

Fa 5 anys que en Victorià Muzo de Granada regenta el Restaurant Can Punyetes al Port d'Alcúdia. Se menja a la carta per una mitjana de 3000 ptes. a La foto amb els seus ajudants. Tel. 971 548 352

Fa pocs anys que la Família Serra de Pollença regenta una Oficina de Lloguer de Cotxes a la Ciutat dels Llacs d'Alcúdia. Tfl. 971 890 660

Fa 16 anys que en Pere Ocaña regenta el Restaurant Paradís a la Ciutat dels Llacs d'Alcúdia. A la foto amb la seva companya Irina Escalona de Cuba. Tel. 971 892 865

Fa mig any que na Maria Magdalena Cladera de sa Pobla ha obert la Floristeria Iris a la Ciutat dels Llacs d'Alcúdia. Tfl. 971 893 185

Càncer de mama: detectat a temps el 80% se cura

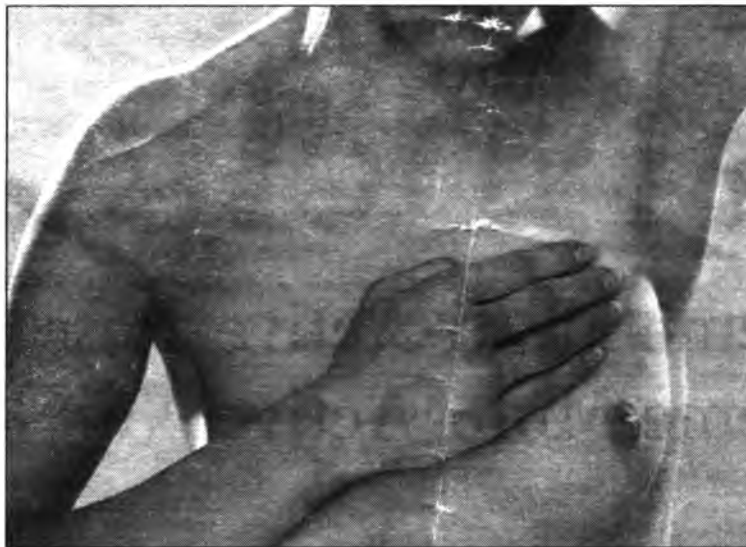
La repercussió del càncer de mama a l'Estat espanyol oscil·la entre 40 i 75 casos nous per cada 100.000 dones, sent el tumor maligne més freqüent entre la població femenina i també la primera causa de mort per càncer en les dones (un 18,4%). La taxa de mortalitat es de 28,2 per cada 100.000 dones.

Formes de detectar-lo

L'autoexploració. La dona ha d'aprendre a cercar anomalies o durícies al seu pit mitjançant un examen de mames, una autoexploració. Cal realitzar-la al manco una volta al mes, preferiblement entre el cinquè i el vuitè dia del cycle menstrual.

La mamografia ha reduït la mortaldat en, al menys un 30% dels casos. És aconsellable una primera mamografia als 35 anys; llavors s'ha de repetir amb la periodicitat

El diagnòstic precoç i un tractament ràpid ajuden a combatre-lo de manera eficaç. Aviat, un senzilla prova de sang podrà avaluar els riscos de patir-lo

Totes les dones s'haurien de fer una autoexploració de pit una volta al mes, entre el 5è. i el 8è.dia del cycle menstrual.

que el metge cregui convenient. Però sempre és recomanable realitzar-ne una cada dos anys, entre els 35 i els 45.

L'examen clínic inclou una inspecció visual de la pell i del mugró, una palpació de les mames i un control de les àrees limfàtiques axil·lar i supraclavicular (damunt la clavícula). Aquest examen basa la seva utilitat en la detecció de neoplàsies ràdionegatives (formació de teixit que no pot diagnosticar-se per radiografia).

La identificació de dos oncogenes. Els gens BRCA-1 i BRCA-2 són responsables dels casos de càncer de mama tipus familiar. Unes senzilles proves de sang poden determinar mutacions en l'ADN d'ambdós gens i d'aquesta manera ajudaran a avaluar el risc d'algunes dones de desenvolupar un carcinoma. S'espera que aquests noves proves s'incorporin ben prest a la rutina clínica. Ω

Com quedam, Sr. Román Piña?

L'èxit multitudinari de les columnes patriòtiques que partiren de tot Mallorca de cap a Palma en defensa del restabliment de l'ús normal del nostre idioma català a Mallorca i que acabaren amb la concentració davant el Consolat de Mar -aleshores encara en mans d'en Jaime Matas- de més de vint mil mallorquins units per aquesta causa el passat 8 de maig, feren sobres al Sr. Román Piña Homs. Aquest senyor, el passat 13 de maig se'n queixava a les totes, tot remolest, damunt *El Día del Mundo*. Així i tot, hi deia que no se'n pened, d'haver fet part de la comissió que l'any 1980 va promoure l'ensenyament del català en el nostre arxipèlag i que hi va ser "(...) en homenaje a dos seres queridos: mi tía Luisa Piña, que escribía y hablaba a la perfección el catalán y el castellano y mi tío Miquel Forteza Piña (...)". Més avall diu: "(...) moriré pensando que en Mallorca, esto de ser bilingüe, mientras vivamos una auténtica cultura del bilingüismo, constituye una auténtica riqueza y no una desgracia a eliminar".

Així és que en aqueix món, segons el Sr. Piña, no hi ha com ser bilingües. És la situació ideal. I els qui no ho són, no saben què es perden. Beníssim. És una opinió ben respectable. Com més idiomes sapiguem, millor. Però ara vull convidar els lectors a comparar aqueixes paraules del Sr. Piña, que bravegen el bilingüisme... quan els bilingüitzats som els mallorquins, amb aquestes altres, curiosament també escrites seves... i en el mateix article, però pensades per quan els possibles bilingües poguessin arribar a ser-ho també els hispanoparlants: "*Todo esto viene a cuento en relación a la alarma que me produce la creciente imposición de la política normalizadora del catalán entre los castellano-parlantes que viven en las islas. (...) no es la defensa del catalán, sino el exterminio (sic) del castellano (...) esta mitad de castellanoparlantes de las islas, jamás se les impondrá el catalán*

bajo presiones humillantes."

Convid els lectors a comparar els termes: l'espanyol, per als mallorquins, és "*una auténtica riqueza*", mentres que el català, per als hispanoparlants, és "*creciente imposición, exterminio (!) del castellano, presiones humillantes*" i no sé quantes de dolenties per l'estil.

Com quedam, Sr. Piña? El bilingüisme és mel de maig o és pesta cernuda? O és que feis pífies i tot depèn de quina sigui la comunitat que hom cerqui bilingüitzar? Treu cap enlloc, fer parts i quarts d'una manera tan barroera?

Ai, Sr. Piña, Sr. Piña! Parlem clar i fora embulls: una cosa és bilingüisme per a tothom i una altra, de molt diferent, és una comunitat bilingüitzada -naturalment la nadiwa- agotzonada, sotmesa, cap baix, adaptadissa i fent de tot i molt perquè l'altra comunitat, -naturalment la "superior" hispanoparlant- pugui viure ben a pler sense haver de renunciar per res al seu secular monolingüisme. Però Sr. Piña! Jo conec un caramull de mallorquins d'origen castellanoparlant que parlen català i vos assegur de cert que no els surt cap bòfiga a la llengua ni al paladar, per parlar mallorquí! A què ve aquesta penada que passau, home?

Per acabar vos vull demanar una cosa, Sr. Piña: a Madrid hi ha devers 85.000 catalanoparlants i no sé quants de milers de galaicoportuguesos i magribins. Allà que són tan tolerantes i no tan caparruts, barruts, toixarruts i poc aguts com som per aquí, tenen una gran ocasió de practicar el bilingüisme al vostre estil i, en conseqüència, no exigir-los per res l'espanyol, no fos cosa els humillasen ni els imponiesen res. Voleu dir-me per què no prediquen amb l'exemple? M'ho voleu dir? Ω

Jordi Caldentey.- UNIÓ MALLORQUINA

Visitau la pàgina de L'ESTEL a Internet!
www.arrakis.es/~estel/

El símbol ~ s'aconsegueix pitjant la tecla ALT i els números 126 del teclat numèric (mantenint la tecla ALT pitjada durant el procés).

Us podeu subscriure per E-mail a estel@arrakis.es indicant les dades que figuren a la butlleta de subscripció. Les trobareu també a www.arrakis.es/~estel/

Amistat i lleialtat

RICARD COLOM

"En l'adversitat es coneix la bona amistat".

(Refrany català)

"Qualsevol pot simpatitzar amb les penes d'un amic; simpatitzar amb els seus èxits requereix una natura delicadíssima".

(Oscar Wilde, 15-10-1856 a Co-Braile atha Cliath; 30-11-1900, París; escriptor irlandès sota ocupació britànica).

"Tothom, tret dels progenitors, són enemics encoberts, si fa no fa, d'amagat. Amistat, amor, companyonia són disfresses dels meus enemics. L'amistat i l'amor són aliances polítiques firmades amb l'adversari (més aviat pactes de no-agressió, que menys perduren com més fort és l'adversari)".

(Henry Barbusse, 17-5-1873, a Asnieres, 30-8-1935, Moscou; escriptor francès).

"Que no em somrigui pus la fortuna, si no m'omple de gaubança la felicitat de què gaudeixes!".

(*El satíricó*, on Petroni descriu satíricament la corrompuda Roma).

"Tinc la seguretat que si tothom sabés allò que diuen els uns dels altres, no hi havia al món ni quatre amics".

(Baise Pascal, 19-6-1623 a Clermont-Ferrant, Alvernia, Occitània - 19.8.1662 a París; savi, matemàtic i místic cristià, pròxim al hugonots però catòlic).

"Allò que ens fa estimar les noves amistats, és que la fatiga que ens produeixen les velles i el plaer de canviar, és l'enuig de no ser-ho més pels que ens coneixen menys".

"Sovint, en l'adversitat dels nostres millors amics trobam quelcom que no ens desplaça pas".

(La Rochefauld, 1613-1680, París).

"Què n'és, de fàcil de parlar de les nostres intimitats a un desconegut, i de difícil de parlar-ne a un amic".

(Maurice Baring, escriptor, s. XIX-XX).

"Com l'ermità en qui l'enyor no s'acreix

d'aquells amics que tenia en lo món

e, assent llong temps que en lloc poblat no fon,

per fortuït cas un d'ells li apareix

qui los passats plaers li renovella

sí se'n va, i ço el fa tornar

però se'n va i això el fa congoixar,

lo bé, quan fuig, ab grans crits mal apella".

(Ausias Marc, el cim gloriós de la poesia catalana, s. XV, la Safor).

"L'amistat és l'acord en coses divines i humanes amb benignitat i amor".

Agustí, bisbe d'Hipona, s. IV, mort durant l'assalt de Bona pels vàndals, al nord d'Àfrica, a *Cogitaciones*).

"...hom tindria per culpats aquells qui no amàs qui se l'estima... d'ací neix aquell plany i lament quan mor algun amic...; d'ací tenim al cor afligit i tornam en amargor la dolcesa de què abans gaudíem; i d'ací la mort dels qui viuen, a causa de la vida que han perdut els qui moren.

Sortós qui Us ama, i s'estima en Vós els seu amic, i el seu enemic, per amor de Vós. Perquè només és lliure de no perdre'n cap, entre els seus estimats, aquell que se'ls estima tots plegats en Aquell qui no pot mai perdre's ni mancar. I ¿qui és aquest sinó nostre Déu, i un Déu que feu el cel i la terra...?".

(Agustí d'Hipona, a *Confessiones*).

"Cada novell amic que guanyam en la cursa de la vida ens perfecciona i enriqueix més encara que per allò que d'ell mateix ens dona, per allò que ens descobreix de nosaltres mateixos.

(Miquel de Unamuno, escriptor republicà i basc espanyolitzat, 1864-1936).

Trobà l'amic (=cristià) un escuder que anava consirós i era magre, descolorit i pobrament vestit; e saludà l'amic dient que Déu lo dirigís per ço que trobàs son Amat (=Crist). E l'amic li demanà en què l'havia reconegut; e l'escuder li digué que uns secrets d'amor ne revelen uns altres, e per ço tenen coneixença els amadors los uns dels altres".

(*Llibre d'Amic e Amat*, Ramon Llull).

"Cadascú ha de tenir el major nombre d'interessos possibles, perquè cada interès novell evoca noves potències i diferència l'ànima. Cal reconèixer a tot home i a tota dona, per perfecte que sia el seu vincle de família i per feliç que sia la seva unió, el dret a tenir amics. Hi ha milers de matisos possibles i cada matis és únic en el seu gènere. Hom pot ser del tot lleial envers el seu cònjuge ensem que tenir amistats de tota mena. Tot depèn de la idea que hom en té, de semblants afers".

"Per a fer justícia a algú cal prendre-se'l seriosament del tot; per ço la cortesia no és quelcom d'essencialment extern, sinó l'expressió més elemental de la moralitat".

(Keyserling, 1880-1942).

"No insultis el teu amic amb mèrits de la teva butxaca".

(Rabindranath Tagor, poeta bengalí, 1881-1941, Calcuta).

"És difícil donar una definició de la lleialtat; però potser ens hi atansam si l'anomenam el sentiment que ens guia en presència d'una obligació no definida".

(Chesterton, 19.5.1874 a Kensington-14.6.1936 a Londres).

"N'és de lletja, la ruptura després de la unió;

i bella, la unió seguit el trencament!

Ço és com ser ric després de ser pobre;

Allò, com ser pobre després d'haver estat ric".

"iDéu beneesca els jorns i les nits que s'esmunyiren!

Ens semblaven, en desplegar-se, un nenúfar fragant,

El blanc fullam del qual eren les diades belles i esplendoroses,

I el negre centre n'era la nit que escurça la vida.

Ens hi divertíem amb la societat i l'amistat.

Van venir sens adonar-nos-en i talment se'n fugiren.

I els ha seguit una tempsada que sembla, sens dubte,

La traïció que ve darrera el bell pacte d'amor".

(Abû Muhammad 'Ali Ibn Hazm al-Andalusí, l'any 1022 a Xàtiva, Xarg-al-Andalus, *El Collar de la Coloma*). Ω

Fa 6 anys que en Miquel Àngel Adrover i en Jaume Fernández comencen a col·leccionar cactus a un tros de terra des Pla de na Serra, a la carretera de Manacor a Felanitx. Ara tenen 1.600 classes de cactus que comercialitzen a les places i mercats de la comarca. Tlf. 656363089

Fa 23 anys que en Leopold Escalera regenta el Restaurant l'Àncora al Port de Pollença. Es especialista en paelles i graellades de peix. Se menja a la carta per una mitjana de 2.000 ptes. Tel 971 864 009

Fa 4 mesos que en Jaume Pol de Consell i na Tinitat Canyes del Moll, han obert el Super Spar a la barriada de l'Ullal del Moll. També tenen la Botiga de Juguets, Toys Palace a la Platja de Muro i una altra al Port de Pollença. Tlf. 609 326 129

Fa 20 anys que na Caterina Amengual de Pollença va obrir la Perruqueria Tina a la barriada de l'Ullal del Moll. Perruqueria unisex i souvenir. A la foto amb la seva ajudant Victòria Sales. Tel. 971 865 428

Replantejar l'Estat o replantejar Europa?

Quan Esquerra Republicana va fer, fa ja uns anys, la seua inequívoca transformació cap a l'independentisme, hi va haver persones que retragueren a la direcció del partit que canviàs la seua ideologia de sempre. Deien que ERC, històricament, havia estat un partit confederalista, que volia establir una confederació de pobles ibèrics, però que no aspirava obertament a la independència de Catalunya. Fins aquí, el raonament és correcte.

El que passaven del tot per alt aquests detractors era que el catalanisme més avançat estava per la confederació a la dècada dels trenta, és a dir, durant la República. Aquest mateix catalanisme avançat, abans de ser confederalista, havia estat federalista, durant la segona meitat del segle passat. Pi i Margall o Valentí Almirall volien arribar a constituir Espanya en un estat federal, i això s'adeia amb les necessitats del moment. Als anys trenta, Francesc Macià o Lluís Companys plantejaven una Catalunya sobirana dins una confederació que havia d'incloure les quatre nacions ibèriques (Galícia-Portugal, Castella, Euskadi i els Països Catalans).

Ni en el primer catalanisme ni en el segon encara no s'havia configurat, en el nostre context més immediatament extens, cap tipus d'idea d'unió. Bé és cert que el catalanisme ha estat tradicionalment lligat a l'europeisme, i que han estat els intel·lectuals i, posteriorment, els polítics catalans els que han plantejat la necessitat d'inserir Espanya en el context de la Unió europea. Posteriorment, per sort, s'hi ha afegit tota la classe política espanyola que compta, en bloc. Ara, doncs, el nostre context propi és Europa i no Espanya.

Quan el nostre context fonamental era Espanya, la màxima preocupació del catalanisme més avançat era precisament la transformació de l'Estat per tal d'arribar a aconseguir-hi l'"encaix" de Catalunya. Ara Jordi Pujol, president de la Generalitat de dalt, continua pendent d'aquest "encaix" quan, per pura lògica europea, aquest ja forma part de la Història. De tota manera, l'"encaix" de les nacionalitats no castellanes dins Espanya ara sembla preocupar sectors molt més amplis que el catalanisme. Ara forma part de les preocupacions, per lògica de pactes i d'aliances,

també de l'esquerra espanyola. Així, el partit socialista ha establert aliances diverses amb diversos partits que volen transformar l'articulació dels propis països en relació amb els altres (per exemple, amb el BNG a Galícia, o amb ERC a diversos llocs dels Països Catalans, començant per la ciutat de Barcelona...). Sembla, doncs, que hi ha un acord mínim en un aspecte fonamental: l'encaix de les nacions en el context de l'Estat, actualment, no és el correcte. Caldria canviar, per tant, aquest encaix, transformar les regles del joc de cara a aconseguir una situació més democràtica.

Al meu entendre, aquestes aliances i aquesta disposició d'esperit haurien estat les més coherents durant la primera meitat del present segle, quan el nostre context natural era Espanya. Comencen emperò a quedar del tot fora de lloc a principis del segle XXI, quan ja no ens hem de preocupar com encaixen els Països Catalans dins l'Estat espanyol, sinó com encaixen dins Europa, que s'està convertint en el país de tots els europeus. Ω

BERNAT JOAN I MARÍ

Fa 16 anys que en Gabriel Sastre de Pollença va obrir la Immobiliària Sol al Moll. Ven xalets, finques i pisos. Tlf. 971 865 767

Fa 12 anys que na Joana Serra regenta al Botiga Cuinahogar al Moll de Pollença. Instal·lació de mobiliari de cuina i bany. Electrodomèstics. Tlf. 971 866 313

Fa mig any que na Xisca de Pàdua Vallori ha obert l'Euro Immobiliària Xisca al Moll de Pollença. Ven xalets, cases i pisos. A la foto amb la seva ajudant Aina Cifre. Tel. 971 867 286

Fa 3 anys que na Marga Sebastian i el seu home Brenno Rosselli obriren el Videoclub la Pantera Rosa al Moll de Pollença. Tenen obert cada dia al carrer Roger de Flor.

Fa 7 anys que n'Antoni Cabeza i n'Antoni Morillo s'associaren per fundar l'empresa Manteniment Toni's al Moll de Pollença. Adoben tot allò que s'esperny a les cases. Electricitat, fontaneria etc. Tlf. 609 677 513

Fa 6 anys que en Joan Sastre i na Maria Bisbal regenten la Botiga Auto Hifi al Moll de Pollença. Instal·len i adoben equips d'alta fidelitat. Abans, durant 15 anys regentaren el Taller Gama Ràdio a Inca. A la foto amb la seva filla Clàudia. Tlf. 608 535 494

Fa 4 mesos que na Júlia Williams d'Anglaterra regenta l'Oficina de Serveis Ideal al Moll de Pollença: neteja i custòdia de propietats. Tlf. 971 867 554

Fa 45 anys que en Vicent Capllonch i son pare Guillem Capllonch obriren el Restaurant Ferrà al Moll de Pollença. Arròs broués de peix i paelles, calderetes, etc. Tlf. 971 531 006

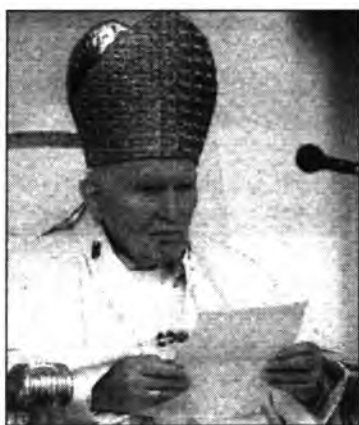
El papa anticatalà beatificà un assassí de masses de la Segona Guerra Mundial

La recent visita del papa anticatalà Joan Pau II a Croàcia -escriu Jack Chick en el seu **Battle Cry** nov./dis. Del 1998- fou realçada per la beatificació del cardenal Alojzije Stepinac. Semblant honor il·lustrà l'ambigua voluntat d'ignorar la veritat i revisar la història per acomodar-la a la seva agenda. Stepinac fou cardenal de Zàgreb durant la Segona Guerra Mundial.

Quan n'Hitler conquerí Iugoslàvia, posà a Croàcia el govern titella anomenat "Ustachi", encapçalat per un catòlic de nom Ante Pavelic qui va posar en marxa un estat ètnic purament catòlic. Juntament amb els jueus i gitanos, tots els no catòlics van ésser purgats del país.

El major grup represaliats foren els quasi dos milions de serbis ortodoxos orientals. N'Stepinac i altres líders catòlics donaren la seva benedicció a aquesta "neteja ètnica". Es feren grossos d'haver-ne matat una tercera part, haver-ne convertit un altre terç en catòlics, i fet fugir del país un altre terç.

Els anys següents executaren els seu pla. Uns 700.000 foren assassinats: enterrats vius, violats, tancats dins els seus temples on calaven foc, mutilats amb destrals, serres i altres eines casolanes, ferms i tirats als rius i llacs. Centenars de milers se confessaren i se

"convertiren" per tal d'evitar aquestes morts tan tortuoses, mentre d'altres fugiren.

A través de tot aquest procés, n'Stepinac donà la seva benedicció a aquesta accions del govern de Pavelic. Fou vist amb freqüència en les fotos dels governants. Molts de la clerecia catòlica vestiren els uniformes de la Ustachi i participaren en aquest vessament de sang.

Després d'ella guerra, Pavelic rebé asil polític al Vaticà, i eventualment fou traslladat a l'Argentina. Més tard tornà a Europa on morí en un monestir franciscà. Gràcies a la intervenció del Vaticà aconseguí escapar totalment a la acusació que se'ls imputà al criminals de guerra per les massacres de la Ustachi.

Els seu company de crims, Ste-

pinac, refusà deixar Croàcia quan se formà l'Estat Iugoslau comunista sota el règim del mariscal Tito. Stepinac fou arrestat i sentenciat a 16 anys de presó. Més tard fou alliberat i posat en arrest domiciliari, on morí l'any 1960. El Vaticà començà immediatament amb la seva propaganda en base a la seva detenció i patiment, per tal de posar n'Stepinac com a un màrtir que patia per la fe.

Amb el pas dels anys, la història ha estat "revisada" per a transformar el cardenal, col·laborador de l'holocaust croata, en un sant, injustament perseguit pels comunistes a causa de la seva fe ferma i la seva fidelitat al Vaticà...

Passem ara a la "versió catòlica" en la revista *Vida Nueva*. Preguntant en el Vaticà perquè que papa no feu cap al·lusió a les crítiques que ha suscitat en alguns sectors la decisió de beatificar a un col·laborador entusiasta del règim feixista de Pavelic, digueren entre altres coses: "Per no tergiversar la veritat històrica com s'ha pretès fer en el cas Stepinac".

En tots els seus discursos en Croàcia, Joan Pau II, no entrà en el tema calent. *Nueva Vida* ensabona ara al lector d'aquesta manera: "La beatificació de l'arquebisbe de Zagreb ha tingut per a Joan Pau II, a més de la seva valentia religiosa, el significat d'una reparació històrica de qui fou i és, símbol de tota la tragèdia que colpejà les poblacions croates i Europa en aquest segle marcat pels grans mals del feixisme, del nazisme i del comunisme.

Així van, germans, les coses del nostre món religiós: És un niu d'escurçons, de mentides i hipocresies abismals. On ha quedat ara el famós gest de demanar perdó? Perquè no demanar perdó per aquesta falsificació de la veritat història en el cas Stepinac??? Ω

Un 'siervo de Dios' que hizo bien su trabajo ...

Dites sobre els raïms

Raïms i pa tou a les noies posen mudes i a les velles treuen arrugues.

Raïms, pa i formatge, bon companatge.

Sant Jaume i Santa Anna pinta el raïm i la magrana.

Sant Miquel dels raïms madurs, véns tard i aviat te'ls enduus.

Sant Urbà passat, el raïm salvat.

Si bons raïms vols menjar pel desembre has de podar.

Si no plou per Sant Pancràs ni per Sant Urdí, molt raïm i molt vi.

Si per l'agost se senten trons, els raïms seran bons.

Si per Sant Vicenç fa bon temps, pel setembre els raïms plens.

Si plou per Santa Poronella, els raïms tornen gotims.

Si sembres aviat i podes tard, colliràs raïm i blat.

Tan bo és el raïm com dolent és el vi.

Vinya ben cavada, gran raïmada.

Vinya podada, gran raïmada.

Vinya pomposa, poc raïm.

Vinya torta raïm porta. Ω

Lideratge català en el bon "rollo": la "transfiguració" d'en Toynbee

5) Arquetipus d'acció psicològics:

Una descripció introductòria d'aquesta àrea podria ser: bon rotllo, generositat i no-violència preventives, bons gests i obres, forçar-hi la connexió -fins i tot amb un darrer intent de mala llet- fins que el "punt" mental de cada persona copsi, connecti amb el teu. Finalitzar tu mateix en personalitat magnètica.

"L'home magnètic és atent, amable, polít, afectuós sempre i amb tothom, no pas per motius egoistes, cosa que és descoberta ràpidament, sinó perquè ha convertit aquesta casta de capteniment en principi i açò li és una mena de segona natura. Té un bon somriure, una paraula amable i una cordial encaixada de mans per a cadascú. No és mostra mai indiferent als patiments de la gent que l'envolten, ans els te sempre amant un mot de conhort. Té una frase de simpatia per els qui es troben en qualque entrebanc. I té el do de fer creure als altres que es troben sempre en la mateixa altura en que es troba ell; com si la qüestió de superioritat o d'inferioritat no vingués gens a tomb en llurs mútues relacions". (H.A. Parkyn)

"No donar explicacions, no queixar-se mai.

La vida és massa curta per a empetir-la.

No plànyer-se mai de les coses incamviables.

Partir sempre de la situació present.

No encetar res sense prèvia reflexió i enllestir sempre allò encetat.

No odiar mai, però saber combatre.

Cercar en cadascú la millor part que tingui.

Saber admirar. És senyal de mediocritat de lloar sempre amb desgana".

(André Maurois).

"Només és convençut aquell que cedeix no pas sota la pressió de la qüestió, sinó per haver triat espontàniament allò que li ha estat proposat. Qui és savi i lliure sols influeix en l'altri en el sentit d'enlairar-se a la perfecció de la llibertat de cadascú". (Keyserling).

Aquest és el punt de la *transfiguració* de què parlava Toynbee a tomb de les civilitzacions ascendents. Quan hom ha arribat personalment al coneixement (saviesa de la vida) i la metanoia (equilibri vibrant), cal realment compartir amb tothom el bon "punt": cadascú t'interpreta segons les pròpies necessitats, però tu pots omplir-les(o redreçar-les) totes: guaitar als ulls al fons de l'ànima dels torturadors, i navegar amb el sofriment dels torturats. I discutir, amb digna energia -la del convenciment irreversible- contra els qui es tanquen a allò millor.

Les doctrines de la Psicoestètica, les dels filantrops nord-americans (Carnegie, etc.), la dels psicòlegs, etc... són útils, però en elles mateixes sols són tècniques que hi ajuden, no pas la plenitud (la *transfiguració*) en si, la qual és un moviment de dins cap a fora. No pas la interiorització de tècniques (que és el moviment contrari), la qual cosa sols és, si de cas, un ajut, per arribar-hi o *créixer*".

"El deure d'un guerrer és el coratge, la disciplina, l'energia, la fortalesa, l'honor, l'estratègia, l'ardidesa en la batalla, la generositat, la capacitat per al comandament, la noblesa" (Bhagavad Fuita 18:43. "Quan és de nit per als altres, l'ànima disciplinada roman desperta, quan els altres es creuen desperts, allò que tenen per clar és nit per al savi il·luminat". Idem, 2:69).

"Feu preguntes en lloc de dar ordres directes.

Permeteu que el proïsme salvi el seu prestigi.

Elogieu el menor progrés i tots els progressos. Siau *càlid en l'aprovació i generós en l'elogi*".

Atribuïu al proïsme una bona reputació que hagi de mantenir.

Encoratgeu l'altri. Feu que els defectes semblin fàcils d'esmenar.

Mireu que els altres se sentin feliços de fer ço que suggeriu. (Dale Carnegie).

6) Arquetipus espirituals: Són els més profunds i resistents de tots (quan en tens), Espiritualitat i religió són dos mots pròxims però sovint incompatibles: la religió sol ser una corrupció de l'espiritualitat però, alhora, la crea i la manté. Tota una paradoxa que confon el racionalisme superficial i inconseqüent, de manera fatal.

Per açò, justament, la *religió* d'Occident no ens deixa copsar el cristianisme amb imparcialitat: no hi ha res pitjor après que allò après a mitges (per les aparences).

Però hi ha una mesura infal·libre per a emplaçar històricament i socialment el cristianisme: els Estats de tradició cristiana (i sobretot els de tradició protestant) *són els més forts, desenvolupats i relativament democràtics de tot el món*.

Si volem un Estat català, *també ens caldrà aprendre aquesta lliçó*. En el fons, la més decisiva, car engendra i/o il·lumina totes les altres. De fet, els costums occidentals són cristianisme dissolt durant molts segles a les nostres societats. I ara són les més fortes democràticament (*societat civil*) de tot el món, malgrat els mass mèdia, que ens malmeten.

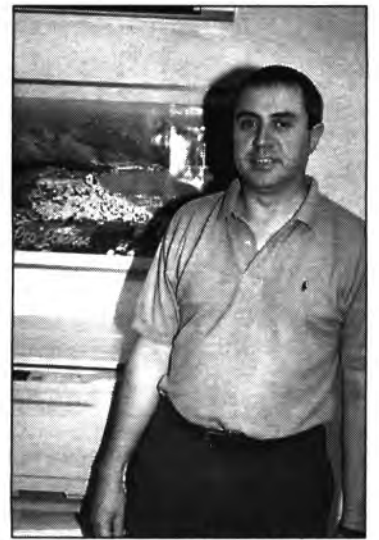
La lliure interpretació de la Bfblia (Luter, s. XVI és el principi de la Modernitat: llibertat de consciència, religiosa i, doncs, llibertats civils i democràtiques. La Bíblia admet moltes lectures sorprenents i que es matisen entre elles, però és un llibre tancat per als superficials i inconseqüents.

Sa a Catalunya fóssim protestants en lloc de catòlics i agnòstics, qui pot dubtar que seriem del tot lliures i independents? I tant: Com l'Holanda de Van Gaal! Ω

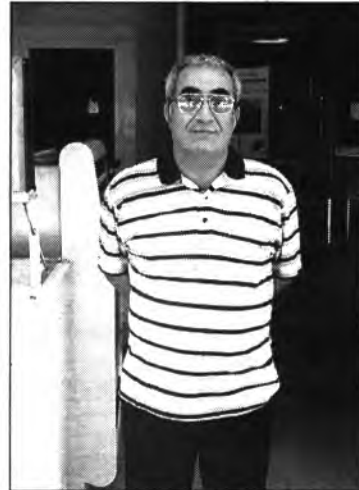
Ricard Colom (964 207 607).

Fa 2 anys que na Clàudia és l'encarregada de la Croisenteria Bony al Moll de Pollença. A la foto amb els empleats. Tlf. 971 866 589

Fa 10 anys que en Mateu Mairata de Pollença va obrir l'Agència Viatges Pollença Balear al Moll. Tlf. 971 864 250

Fa 25 anys que n'Antoni Moragues regenta el Restaurant Cas Canari a la Plaça de l'Església del Moll. Són pare, va obrir aquest lloc el desembre del 1951. Despatxa les carns i el peix fresc. Cuina mallorquina. A la carta se menja de les 2.500 a les 5.000 ptes. Tlf. 971 867 001

Fa 8 anys que en Jaume Ballester de Pollença regenta l'Hostal París al Moll. Són 48 llits amb clientela alemanya i anglesa, i un bon restaurant obert al públic. Se menja per 1.000 ptes. Tel. 971 864 017

Fa 30 anys que en Paco Estepa regenta la Perruqueria Paco al Moll de Pollença.

Fa un any que na Caterina Oliver del Moll regenta la Perruqueria Unisex Estil Oliver al Moll de Pollença. A la foto amb la seva filla Maria Antònia i la seva dependenta Àngela. Tlf. 971 866 720

N'Antoni Cerdà és l'amo jove de la Nàutica Brúixola al Moll. A la foto amb les dependents Joana i Elisabeth. Sa mare, Antonia Cabanelles va obrir aquesta botiga ara fa 30 anys.

Na Loraine Moffet d'Escòcia és la madona jove de la Botiga Property Image al Moll de Pollença. Ven mobles. Tel. 649 777 124

Fa 3 anys que en Francesc Garcia de Màlaga regenta el Taller de Pintures Trevo al Moll de Pollença. Fa tot allò necessari en decoració. Tlf. 971 864 112

Fa 25 anys que na Margalida March va obrir la Perruqueria Margalida a Pollença. Tlf. 971 531 329

Fa un any que na Xesca Figuerola amb el seu home Alfred J. Kalau, regenta l'empresa Piscines-Pools a Pollença. Tlf. 971 533 797

Fa 10 anys que les germanes Bennasser regenten la Botiga Can Dionis a Pollença. Venen vases i articles de belles arts. Tl. 971 530 393

Fa mig any que en Robert Stacey-White de Londres regenta el Bar Pedro a Pollença. Tapes i copes. A la foto amb el seu soci Tolo Sanchez i la seva ajudant Annabel Johnstone. Tlf. 971 531 565

Fa 2 anys que en Josep Bosch és el president de l'Associació de la Tercera Edat Colonya de Pollença. La Caixa Colonya els cedeix el local graciosament. Són 900 associats.

Fa 8 anys que en Joan Joan regenta el Taller Pollença. Aquest taller és el Servei Oficial SKODA. Hi podeu comprar cotxes des d'un milió de pessetes a quatre milions. Tlf. 971530006

Fa 2 anys que na Cati Vallori regenta el Bar Durbec a Pollença. Un local que te obert tot lo dia i fins a les 5 de la matnada. Tlf. 971 533 939

Fa 9 mesos que en Jaume Company i na Gemma Ciriza regenten el Bar Centre a Pollença. És el lloc on se reuneixen els cristians i son del Mallorca. Tlf. 971 530 006

Fa 8 anys que en Miquel Cifre regenta el despatx de Lloguer de Xalets Miquel Cifre al Moll de Pollença. Tlf. 971 865 324

LA CULTURA A MALLORCA

Les edicions de l'Ajuntament d'Andratx publiquen Corfú, Premi de Narrativa "Baltasar Porcel"

La "història-ficció" que conreen Miquel Ferrà Martorell i Miquel López Crespí juga amb tota una munió de mitjans als quals la literatura del segle XIX no podia accedir

Miquel López Crespí que enguany ha obtingut diversos i prestigiosos premis de novel·la i poesia acaba de veure editada

l'obra Corfú (publicada per les Edicions de l'Ajuntament d'Andratx). Corfú és una bella i imaginativa història de pirates on la ficció, el relat periodístic, la fabulació i la més curiosa investigació històrica es mesclen, d'una forma magistral, bastint així una obra insòlita i extremadament creativa en opinió del prestigiós jurat que ha atorgat el guardó. Aquest any el jurat del Premi de Narrativa "Baltasar Porcel" era compost per Baltasar Porcel, President, Baltasar Cuat, Margalida Pujol, l'escriptor Gabriel Tomàs, Maria Calafell i pel regidor de l'Ajuntament d'Andratx (sense veu ni vot).

Igualment amb la novel·la L'Amagatall Miquel López Crespí obtenia un dels més importants guardons literaris que es lliuren a les Illes: el Premi de novel·la "Miquel Àngel Riera 1998". L'Amagatall s'ha editat recentment en la col·lecció "Tià de Sa Real" que dirigeix el professor i escriptor Pere Rosselló Bover.

Corfú, la novel·la curta de Miquel López Crespí que ara ens ocupa pertany evidentment al modern gènere de la "història-ficció". Per a nosaltres és un tipus de narrativa que té molt poc a veure amb aquella altra novel·la "històrica" del romanticisme que

encarnà Victor Hugo i altres immortals del moment. La moderna novel·la "històrica" (l'obra de Miquel López Crespí i les novel·les de Miquel Ferrà Martorell en serien un bon exemple), navega enmig d'una certa "màgia" que saben administrar de forma molt intel·ligent els autors abans esmentats. La "història-ficció" que conreen Miquel Ferrà Martorell i Miquel

López Crespí juga amb tota una munió de mitjans als quals la literatura del segle XIX no podia accedir: una visió del passat des de l'òptica de l'alliberament nacional i social dels pobles, una capacitat d'anàlisi que pot esser auxiliada per les més modernes i sofisticades tècniques arqueològiques, un patrimoni informatitzat de milers d'arxius, un retrat psicològic dels personatges que vagi més enllà dels habituals tòpics freudians, una reconstrucció de l'entorn i les circumstàncies que les ciències socials han posat a l'abast dels autors, una quota d'imaginació considerable i destinada a omplir tots els buits i llacunes

deixats per les cròniques, una certa atenció envers la llegenda i el mite com a complement de la personalitat històrica d'una època determinada. Vet aquí les eines essencials que han servit a l'autor de sa Pobla per a bastir Corfú, l'obra que s'acaba d'editar a Mallorca i que juntament amb La Ciutat del Sol (Premi de Literatura de Òmnium Cultural 1998) forma la sòlida aportació -entre moltes altres obres- de Miquel López Crespí a la "història-ficció". Ω

Felip Cladera

CORFÚ

MIQUEL LÓPEZ CESPÍ

Dites relacionades amb el vi

Bon pa i bon vi i deixa dir.	Bon vi i bona escudella i que treballi qui en ve al darrera.
Bon pa i bon vi i faràs bon camí.	Bon vi i sopa bullida allarguen la vida.
Bon pa i bon vi no tenen pas res a dir.	Bon vi, fa bon llatí.
Bon pa i bon vi, vida de Paradís.	Bon vi, fa bon sagí.
Bon pa, bon vi i bon dormir.	Bon vi, fa bona sang.
Bon pa, bon vi i bona carn fan bona sang.	Bon vi, paraula llarga.
Bon pa, bon vi i bona minyona.	Bones alforges i bon vi fan pla el camí.
Bon Sant Jordi i Santa Creu, hi haurà vi pertot arreu.	Borratxera de vi, la fa passar el dormir.
Bon sol per Sant Jordi i per Sant Marc, podràs beure el vi a raig.	Borratxo fi, a la taverna vol el vi.
Bon tap fa bon vi.	Borratxo fi, després de menjar dolç ha de beure bon vi.
Bon vi darrera bon brou, mai ningú l'ha alabat prou.	Borró que neix per l'abril no té temps de fer bon vi.
Bon vi fa bon dir.	Bóta dolenta mai fa bon vi.
Bon vi fa bon matí.	Bóta neta i bona, el vi millora.
Bon vi fa mal cap.	Bromera de cavall amb vi, cura el borratxí.
Bon vi i bon tall i penes avall.	Cada pitxell fa olor del vi que ha estat en ell. Ω

Llibres: l'antifranquisme a Mallorca (1950-1970)

JAUME OBRADOR SOLER

Cinc anys d'estança al Burundi

El llibre publicat pel bon amic Miquel López Crespi, titulat "L'Antifranquisme a Mallorca (1950-1970)", m'ha refrescat la memòria d'aquells anys de frenètica lluita antifranquista.

A n'en Miquel, a bastants dels seus llibres, li agrada recordar el meu passat "missioner", perquè es veu que li cridava l'atenció aquella mescla d'humanisme, de descobriment apassionat del món del treball i de lluita viscuda com a esperit de servei als més explotats. Les primeres incursions pel món "conscient" de la política em feien veure que tampoc jo havia suportat mai la injustícia ni el menyspreu de les capacitats del poble per organitzar-se per a la defensa dels seus interessos i la resolució de les seves necessitats.

De la mà de Paco Mengod, de Guillem Ramis, de Toni Pons i d'altres companys vaig anar descobrint que d'aquest tipus de política feia anys que n'estava fent sense saber massa bé que fos això fer política. Els cinc anys d'estança al Burundi, mentre a Europa es vivia l'entusiasme del Maig francès, m'havien fet obrir els ulls i denunciar sense por les injustícies. Recordo que la vivència més forta que vaig tenir en aquest sentit fou el judici que em feren en el Burundi per haver denunciat públicament la corrupció d'un dels caps importants del partit únic d'aquell país. Aquest fet em polititzà, si bé jo ho vaig interpretar aleshores com una mena de denúncia social i no com una actuació política.

Però, per ventura pel meu passat "missioner", del qual, per cert, mai m'he avergonyit perquè ha estat una de les etapes importants de la meua trajectòria personal, m'agradaria remarcar un aspecte que en Miquel no cita expressament en el seu darrer llibre: el tema dels sentiments dels que lluitàrem per enderrocar el franquisme.

La presó de Ciutat a finals de 1976

Recordo molt bé que un dia dins la presó, a finals de 1976, un altre pres polític, pretesament més revolucionari que nosaltres, ens trobà un poc neguitosos per la situació que vivíem, alçà el puny i ens recordà que els revolucionaris no podien deixar-se vèncer mai pels sentiments. I això ens féu mal.

I és que en Miquel i jo no està-

Març de 1978: II Congrés de l'OEC a Euskadi. A la dreta Pere Tries, exbatle nacionalista d'Esporles i, Jaume Obrador, primer regidor del PSM a Ciutat (esquerra). Ambdós eren membres de la delegació de les Illes en el Congrés de l'OEC. Altres membres de la delegació eren: Antoni Mir, Aina Gomila, Josep Capó, Josep Febrer, Antònia Pons, Miquel López Crespi, Carles Maldonado, Mateu Ramis...

vem a la presó per gust ni per demostrar a ningú que érem més valents que els altres. Ens havia tocat a nosaltres, com a servei de premsa de l'Organització d'Esquerra Comunista de les Illes (OEC), presentar públicament el partit i assumir-ne les conseqüències. Jo no sentia l'estança a la presó com una satisfacció personal ni pretenia amb això esdevenir una mena d'heroi de les capes populars. Hi vaig entrar per tal d'acomplir un deure i per convenciment que era precís que alguns assumissin el paper diríem més públic de forçar els poders fàctics d'aquell moment per anar avançant cap a l'enderrocament definitiu de la dictadura. Però no vull amagar avui que, malgrat la convicció de que feia el que calia fer, allò -restar dins la presó- que em resultava dur m'apropà a n'en Miquel i me'l féu estimar.

Miquel López Crespi: lluita honesta i compromís permanent

Per això agraeixo haver trobat amics i companys com en Miquel que han sabut conjugar la lluita honesta i el compromís per a la transformació de la socie-

tat amb el cor i els sentiments. Me fan por els que fan del deure una cosa freda. Em produeixen una mena de calfred els que no dubten mai de si s'equivoquen. I em fan pena els que són tan valents que no saben ni volen compartir cap sofriment.

En Miquel és un home de combat, però no un home fred. Ell, que mai ha volgut trair el que pensa i creu, sap molt bé que això té un preu que ell, com a escriptor, també ha hagut de pagar. La seva ironia està carregada de sinceritat i de sentiments. I aquesta sinceritat l'ha duit a escriure la història d'aquests vint anys tal com ell la visqué. Tan de bo que els que com ell lluitaren i la visqueren d'una altra manera s'atrevissin a escriure-la. Així es podria encetar un debat enriquidor sobre com s'inicià la nostra encara jove i no suficientment participativa democràcia. Per ventura això aportaria als que es diuen historiadors de veritat una bona matèria prima per interpretar com cal la història i no quedarien arraconades per a sempre les motivacions i les energies reals i conscients amb què es va escrivint la història real dels nostres pobles. Ω

Fa 4 mesos que na Mònica Garcia de Pollença regenta la Cafeteria Bon Dia a la barriada de l'Ullal de Pollença. Despatxa les baguettes i els pastissos. Tlf. 971 865 428

Fa 6 anys que en Paco Marquez i na Maria Benitez regenten el Bar Vista Mar al Moll de Pollença. Se menja a la carta per una mitjana de 2.000 ptes. El menú en val 1.100. Són subscriptors de l'Estel des de fa molts d'anys i tenen el menú en català. Tlf. 971 864 564

Fa 18 anys que na Rosa Gomes de Covilha (Portugal) regenta el Super Rosa's a la barriada de l'Ullal del Port de Pollença. A la fotografia amb les seves filles Carolina i Sofia. Tlf. 971 864 315

Fa 4 anys que na Maria Capllonch regenta el Restaurant Simbat al Moll de Pollença. Despatxa menús a 1.500. A la carta se menja per una mitjana de 2.000. Tlf. 971 865 803

Fa 15 anys que n'Anna Kati Allès i en Josep Zambrano regenten el Restaurant Ikebana a la barriada de l'Ullal de Pollença. A la foto amb el seu fill Joan. Un lloc on se menja per una mitjana de 2.000 ptes. A la carta. Tlf. 971 865 215

N'Antoni Cabanelles és l'amo jove de les Drassanes Cabanelles al Moll de Pollença. És un moll de reparacions de 30 amarraments i una nau on hi caben embarcacions de 30 metres. Fan transformació i reparació. El seu padri Antoni Cabanelles de mainom Totxo va obrir aquestes drassanes l'any 1930. Durant la Guerra Civil i la Guerra Mundial, hi reparava els hidroavions. Tlf. 971 865 444

Fa 2 anys que en Josep Cifre és el subdirector relacions públiques de l'Hotel Pollença Parc a l'urbanització Gomar de Pollença. Tres estrelles i 632 llits a un lloc privilegiat i tranquil. El senyor de l'hotel, en Guillem Cabot, també ho és d'altres hotels i bars del Port de Pollença. Tlf. 971 865 350

Fa 15 anys que en Rafael Fuster regenta el Pub Imperial al Moll de Pollença. Despatxa els entrepans i les begudes. Tlf. 971 866 834

Fa un any que na Lolanda Lucas ha obert la Botiga de Moda New Fantasy a Alcúdia. Tlf. 971 539 127

Fa 3 anys que n'Àngel Zurera i en Salvador Àvila regenten el Bar Es Passeig a la barriada del Mercat d'Alcúdia. Tel. 971 545 430

Fa 7 anys que na Maria Gomila és la presidenta de la Petita i Mitjana Empresa (PIMEN) del Terme d'Alcúdia amb més de 400 associats. Na Maria és la madona del Bar el Mosquit a la rotonda des Cavall i del Bar cas Capellà al costat de la muralla est. Tel. 971 547 314

Fa 6 anys que na Maria Teresa Fuster i les seves filles Beatriu i Laura regenten el Restaurant sa Muralla a Alcúdia. Despatxen menús a 950 ptes. Tel. 971 548 939

LLIBRES QUE CAL LLEGIR

L'amagatall

MIQUEL FERRÀ MARTORELL

"La maduresa de l'autor de sa Pobla es transparenta aquí com un full de paper de seda. Es evident l'acurat conreu dels mots, el joc de les figures literàries, ara tradicionals, suara amb multitud de fórmules innovadores, i un lèxic dispers i enriquit que no cau en el parany, tan de moda actualment, de les floritures fàcils robades al llenguatge litúrgic"
(Miquel Ferrà Martorell)

Els "amagatalls" d'Anna Frank i de Miquel López Crespí: dues obres molt importants de la literatura contemporània.

Jugar als amagatots amb la mort. Sentir a l'altra banda del mur les passes dels botxins o els lladrucs dels cans trescadors. Esser un home-pou, un home armari, un home-paret, un home-cova. L'existència obscura d'una pagellida o d'un caragol. Viure dies i més dies en el silenci i la foscor, segellats els llavis, emboirats els ulls, i no poques vegades, quan l'amagatall és molt estret, en posició fetal. Se'n donaren molts casos. I l'escriptor en crea un més com homenatge a tots els altres. I un amagatall és prolífic en pensaments, en converses interiors, en autocoloquis i la vida de les paraules silencioses esclata com una palmera de focs d'artifici. Total i absoluta introspecció. Les angoixes es materialitzen, els somnis cobren forma i tot un univers de sentiments i sensacions balla estret, molt estret, reclus, dins el maleït amagatall. Però l'experiment reclama tot un laboratori del llenguatge i mentre avançam, quasi diria millor, navegam, per les pàgines de López Crespí ens hem de congratular de trobar-hi un ofici autèntic d'escriptor. La maduresa de l'autor de sa Pobla es transparenta aquí com un full de paper de seda. Es evident l'acurat conreu dels mots, el joc de les figures literàries, ara tradicionals, suara amb multitud de fórmules innovadores, i un lèxic dispers i enriquit que no cau en el parany, tan de moda actualment, de les floritures fàcils

robades al llenguatge litúrgic. Història versemblable aquesta i més que versemblable, real, treta d'un cas verídic, del qual hi ha encara parents vius.

Aquesta novel·la de Miquel López Crespí és una de les aportacions més importants d'un autor contemporani mallorquí als fets que s'esdevingueren a les Illes en els anys de la guerra i postguerra

Miquel López Crespí, amb aquesta aportació a la nostra literatura, ens ofereix un bon llibre, un llibre certament recomanable. Els probables defectes, des de l'òptica de segons qui, ja que aquest autor no és simpàtic a tothom, derivi, potser, de les seves virtuts i és aquesta fixació per la guerra civil, la dictadura franquista i els anys de la clandestinitat. Però com pot un autor renunciar als trets que conformen la seva trajectòria vital? Com pot un autor fer punt i apart, taxó i compte nou, des d'un cim d'ona aixecada per lectors i crítics? Història, psicologia, ètica, estètica, tot barrejat amb rebull d'emocions que calen profundament, n'és el combinat literari, l'encert, quan tants d'altres amb ínfulas gongorines fan cala buida.

Pensem que aquesta novel·la de

Miquel López Crespí (1) és una de les aportacions més importants d'un autor contemporani mallorquí als fets que s'esdevingueren a les Illes en els anys de la guerra i postguerra. López Crespí en sap treure profit tot inspirant-se en un fet real esdevingut a la seva població d'origen. Al llarg de les nostres lectures literàries n'hem conegut molts d'amagatalls, el d'Anna Frank entre d'ells i ja de sortida tenen aquests el nucli del misteri entès com efecte poètic. Poesia i misteri, denúncia i investigació formal, troballes del llenguatge, efectes inesperats de lèxic i imaginació creadora. Vet aquí alguns dels detalls que fan de L'amagatall una de les obres bàsiques de la literatura mallorquina actual. A partir de la fosca creadora de l'amagatall l'home emboscacat, amagat, soterrat en vida mou la llum, la vitalitat que neix d'un intel·lecte actiu, i més que actiu, dinàmic. Aleshores codifica totes les nostàlgies i connota tota casta de factors efectius, històrics i culturals. Les evocacions personals determinen una àmplia visió del món i fan amb efectes de clara intensitat, que brolin paraules noves que donen nou sentit a l'angoixa de l'home i de la humanitat o que tornin al present somnis de pàtria nova, la utopia mai no assolida pels homes justos d'aquesta terra calcigada per cínics i malfactors. L'amagatall ve carregat de mils valors simbòlics com aquella Roma entrevista pel poeta Alberti. Aquesta visió del món tan personal i suggestiva no s'enganya ni vol enganyar i, com diria Ortega i Gasset, aquí l'escriptor "contempla el panorama de la vida i de la cultura des del seu cor".

(1) L'amagatall. Premi Miquel Àngel Riera de Narrativa 1998. Col·lecció "Tià de Sa Real", núm. 55. Publicacions de Sa Nostra, Caixa de Balears. Ω

PASSATEMPS

HORITZONTALS

1. Guardar aquell raconet per ... mai no se sap què pot passar. 2. Riu de Girona. Quan van per feina, surten en un altre sentit. La cadena radiofònica preferida per Hamlet. 3. Una altra manera d'anomenar els japonesos. Diuen que mou muntanyes. 4. Fa les paus. 5. Mentiada suau que diem a l'inrevés. Van en cotxe per Holanda. 6. Comarca litoral de clavells amb denominació original. Que us han pessigat? 7. Una de la broma. Parelleta d'enes. Diu que és un pilot de rajoles que s'ha posat a assecar a l'era. 8. No és un qualsevol, que té estudis! 9. Article de pell. Passi, passi, d'esquena. Una de tantes. 10. El deixaràs satisfet, del revés, però satisfet.

VERTICALS

1. Pronominal que surt de pet. Cursos d'aigua intermitent per on sol passejar la gent. 2. Una ragazza de Siena. Quan arriba a la maduresa se li omple la cabeça de grans, a l'inrevés. 3. Sabeu aquella que diu "el meu capell té tres puntes"? Sortirà a finals de gener. 4. I aquesta a principis d'abril. Combinada amb la freqüència permet estar a l'ona. 5. Jo diria que li han d'agradar les lioneses gairebé per força. Poseu-lo del dret, ja veureu com para el carro. 6. Compliments. 7. Per fi ha sortit una vocal. Repreguis amb duresa i severitat, oh! i del revés, eh, que tot s'ha de dir. 8. És que és bo! Perdoneu un moment: no tindríeu pas deu drets? Del dret és un tros de fusta impregnat de reina. 9. No és que sigui una noia tiquis-miquis, però millor que no li aneu amb grolleries. Una columna que acaba com comença. 10. Heu de pensar que són unes realitats amb una fi un xic enrevessada.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

SOLUCIONS

10	S	A	R	A	F	S	V	R	A	S
9	E	L	L	I	R	T	N	E		
8	L	L	I	C	E	N	C	I	A	T
7	B	N	N							
6	M	A	R	E	S	M	E			
5	A	S	O	T	E	I	P			
4	R	E	C	O	N	C	I	L	L	I
3	N	I	P	O	N	S				
2	T	E	R	I	E	S				
1	E	S	T	A	L	L	A	R		
10	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

FLORISTERIA IRIS

TRAVESSIA MAS I REUS
Edf. Mar i Sol, local 6
Tlf. 971 893 185
Mòbil 610 279 493
07410 Port d'Alcúdia

R E C E P T E S D E C U I N A

P e i x o s

Sardines i taperes

Netes les sardines, sense cap ni espina, les fregirem amb l'oli ben calent i les arrengrarem en una plàtera. En una cassola amb oli sofregirem una ceba picolada, i quan vegem que pren color daurat, afegirem un parell de cullerades de farina i, tot seguit de sofregir la farina, li abocarem un gotet de vi i un gotet d'aigua, un poc de sal, un ramet d'herbes fines aromàtiques i un polsim de pebre-blanc; ho deixarem coure, després ho passarem per la batidora i ho tornarem a la cassola; afegirem un gratat de taperes i una cullerada de julivert picat. Aquesta salsa la presentarem en una salsera i les sardines en la plàtera acompanyades de crostons de pa fregit.

Sardines amb llet

Les sardines hauran de ser de mida mitjana per poder llevar-los el cap, la cua i l'espina. Després de netes les sardines, sense cap ni cua, els traurem l'espina i en el seu lloc posarem un polsim sal, pebre-negre molt i bicarbonat; les tancarem donant-los la forma primitiva i les ficarem a remulla amb llet; després, les passarem per farina i les fregirem amb l'oli ben calent.

Sardines casolades

Després de netes les sardines, sense cap ni espina, les ruixarem amb suc de llimó i les passarem per farina per fregir-les. En una cassola amb oli, sofregirem ceba picada, un all, tomaca i pimentó verd també picat molt fi i, en estar sofregits, els afegirem una culleradeta de pebre-roig. Col·locarem les sardines en una plàtera refractària i repartirem el sofregit per damunt de cadascuna; escamparem un poc de formatge ratllat i ho posarem al forn per gratinar-ho. Per servir-les a taula, col·locarem al voltant rodanxes de llima i julivert picat.

* CREÏLLES = Patates - * VITET = Pebre

C a r n s

Branqueta de vedella

Un quilo i mig de pit de vedella o d'espata, dos gots de vi blanc sec, dues "carlotes", dues cebes mitjanes, un manollet d'herbes aromàtiques, 50 gr de mantega de vaca, tres cullerades de farina, 150 grs. de xampinyons, un rovell d'ou, el suc d'una llima, tres cullerades de nata líquida, sal i pebre-blanc.

En una cassola es posen a calfar dos litres d'aigua i el vi blanc; s'hi posen la sal, el pebre-blanc, il es "carlotes" trossejades, les cebes tallades a rodanxes prou gruixudes i el manollet d'herbes aromàtiques, i es deixa bullir tot durant un quart d'hora. Tot seguit, s'incorpora la carn, que es deixarà bullir a foc suau durant mitja hora. Es trau la carn de la cassola i es deixa escórrer. En una paella calfarem 40 gr. de mantega de vaca i afegirem la farina per daurar-la un poquet, i anirem abocant-li un poc de líquid de la cassola. Posarem la carn, que ha de estar ben banyada, en la salsa, i la deixarem coure un poc; després, l'abocarem amb el suc de la paella a la cassola, la qual tornarem al foc durant quaranta-cinc minuts, i aleshores li afegirem els xampinyons ben nets i trossejats amb la mantega restant. El rovell de l'ou el diluïrem en companyia de la nata líquida i el suc del llima, per incorporar-ho tot a la salsa, que posarem amb la carn en una plàtera, per servir-la guardada amb arròs blanc.

Llengua

S'entén llengua gran d'animal de raça bovina. Tendrà si és possible. Guisar llengua és cosa fàcil. Bullir-la primer i pelar-la costa hores quan no és tendra. La nit abans de guisar-la es posa a remulla aigua normal. L'endemà es posarà al bullen una cassola fins que siga tendra; quan ja no crema—renovant amb aigua freda el líquid de la cassola, però conservant la llengua una certa calor—, amb un ganivet ben esmolat se la despulla de la pell. Després s'ha de coure encara, amb algun greix—cotnes de cansalada, per exemple, fent-li llit en la cassola—, una ceba grossa, tallada en quarts, un ramet de julivert, un all, una fulla de llorer, uns grans de pebre-negre, un gotet de vi blanc sec i aigua fins cobrir-la. O, si fora tendra, es pot guisar directament després de llevada la pell, deixant-la en la cassola—sencera o tallada en llenques—amb dos dits d'aigua i amb, i un bon sofregit fet en una paella d'all pelats tallats, cebeta, i finalment tomaca picolada. Hi posarem la sal, uns brins de julivert i uns grams de pebre-negre. Convé afegir-li uns pèsols prèviament cuits.

Cuita amb cansalada, ceba i pebre-negre, etc, com hem dit, podem servir-la tallada en llenques en salsa vinagreta (un got gran d'oli, una cullerada gran de bon vinagre, una de julivert picat, una punta de culleta de mostassa—si plau—, dos ous durs fets a miquetes i sal. Pot posar-se també trossets d'hortalisses que han estat ficades prou dies en vinagre). O arrebossasen d'ou batut, pa ratllat, i fregides. O cobertes per una bona beixamel feta amb mantega de vaca i un poc de llet, sal i farina, i acompanyada de rodanxes de "carlota" ofegades en mantega de vaca.

Carn de vedella farcida

Un quilo d'aleta de vedella o faldeta, 150 gr. de pernil entreverat, un parell d'ous bullits, cinquanta grams d'olives verdes sense pinyol, un parell d'ous crus, tres cullerades d'oli, una ceba grossa, un all, una copa de vi blanc sec, una culleradeta de maizena; una cullerada de farina, sal, pebre-negre, llorer, un quart de litre de brou i fil de lligar carn.

Procurarem que l'aleta o faldeta de carn siga prima; l'aplanarem apimant-la més, la tallarem en rectangle i deixarem els retalls sobrers per a picar-los en companyia del pernil, les olives i els ous bullits, que esmicolarem per incorporar-ho tot a la carn picada i al pernil, i afegirem el parell d'ous batuts. Sobre el rectangle de carn adobada amb sal i pebre, col·locarem el farcit preparat i ho enrotllarem i ho lligarem amb el fil, donant-li una forma de canaló. En una cassola prou ampla, sofregirem, en l'oli, la ceba i l'all tot picat, el foc suau. Passarem la carn per farina i la sofregirem tot fent que quede daurada. Tot seguit abocarem el vi ho deixarem coure durant tres minuts. S'aboca el brou amb la fulla de llorer. Amb la cassola tapada es deixa coure a foc suau durant una hora. Es trau la carn de la cassola i es deixa refredar damunt d'una post. En la salsa afegirem la maizena dissolta en mig got d'aigua. En estar freda la carn, la tallarem llenques d'un centímetre de gruix i les posarem en una plàtera amb creïlles fregides. La salsa, calenta, la presentarem en una salsera per tal que cadascú se'n serveixa.

MOBILIARI DE CUINA, BANY I ELECTRODOMÈSTICS
Carrer Llevant (local 4) 07470 Port de Pollença. Tlf. 971 866 313 Mallorca

L'ESTEL

INFORMA'T INFORMA'T
INFORMA'T INFORMA'T

TEL.: 971 26 50 05

EXCLUSIVAS XISCA, S.L.
API-1497

Llogam xalets i finques

Carrer La Gola, 24 - 97470 Port de Pollença
e-mail: exclusivasxisca@retemail.es
Tlf./Fax (34) 971 867 286 Mòbil (34) 629 643 671

Reparau aquest rosari

PER CLIMENT GARAU DE LLUCMAJOR. TLF. 971 665 336

Que farà sa gent major
En anar carregat d'anys,
Aquells tan garrits tamany,
Han perdut lo seu valor.
Serà com aquell tió,
Que un dia el tallaren,
I a un racó el posaren,
Per en s'hivern cremar-lo.

De jove, ell no pensava,
Que li pogués arribar,
Anava a disfrutar,
A tot ho desafiava,
Sa salut no li mancava,
Això és un cas natural,
Com un famós general,
Que sa victòria ha guanyada.

Però es temps no perdona,
Es pes se va carregant,
El qui ho va ignorant,
D'espines duen corona.
Aquesta és una norma,
Que tothom la passarà,
Qui no sap estalviar,
Sa popa un os li torna.

Aquell qui va descuidar,
S'esperit d'economia,
Sa vida se passaria,
Gastant lo que va guanyar,
Un dia se trobarà,
Amb molta necessitat,

Ell ho serà menyspreat,
De s'amic i des germà.

Una cosa hi ha real,
Dins es curs de nostra vida,
Lo natural que mos cria,
Mos mantén fins es final.
Això és el Déu, cabal,
Que de fet mos protegeix,
El qui d'aquí no parteix,
El jutja un tribunal.
Sa persona que pensà,
Que major ell tornaria,
De ningú confiaria,
Aquell no s'equivocà.

Aquell qui casa aixecà,
Que comprà un tros de terra,
Va lluitar dins grossa guerra,
Però fam no passarà.
En lo que fracassarà,
Si posa fills en el món,
perjudicis grossos són,
los haurà d'alimentar,
per ells ha de treballar,
haurà de sofrir sa dona,
dins sa vida hora bona,
cap moment no passarà.

Quan el fill serà major,
Que senyor ell han creat,
Perquè està obligat,
A complir seva missió.

Sa mala situació,
Al pare ha arribada,
Perquè feina no ha trobada,
Haurà de mantenir-lo.

Dins s'estudi va alternà,
Amb molts amics diferents,
Bastants d'ells de unes gents
Que de riqueses contà.
El mateix ritme agafà,
Confiant amb sa carrera,
Però a s'hora primera,
Ben tancat ell se trobà.

Ensenyat a lo senyor,
Es mal de fer canviar,
I volgué dissimular
Sent fill de treballador,
En el pare feu pressió,
Perquè un cotxe li compràs
D'aquest mode començàs
A buidar-li es sarró.

El pare se resistia,
A fer aquella inversió,
Però tenia pressió,
De sa dona que el punyia.
De sa part del fill seria,
Per poder-lo acontentar,
El cotxe se li comprà,
Així el fet succeïa.

A tenim es senyor en casa,
I el seu pare treballant,
Amb el seu tractor llaurant,
Com fa del carro un ase.
No se n'endolava massa,
Que el pare hagués de patir,
Avui mos s'usa així,
Si no, mirau lo que passa.

El pare molt va lluitar,
Per assegurar ses velleses,
Amb ses noves endemeses,
En cap moment va pensar.
Ell sempre va combregar
Amb ses costums de enrrera,
Ha perduda sa carrera,
I li ha entrat es plorar.

Va perdent ses seves forces
Perquè major ha tornat,
Te el tractor aturat,
No cull ametlles ni garroves.
Era el nostre pa de nocces,
Quan el terreny manejava,
Amb això gust en passava,
D'ovelles ses guardes grosses.

El fill me va turmentant,
Que es terreny hem de vendre
Una nova vida prendre,
Aquest rosari passant.

El fill està acostumat,
A dur se vida moderna,
A gastar no va alerta,
Perquè ell no ho ha suat.
Amb sa dona hem pensat,
Perquè no tendrem defensa,
Anar tots dos a residència,
Des fill ben acompanyats. Ω

El Rossinyol de Mallorca

VICENÇ DE SON RAPINYA

Aquella nit de juliol
SA NOSTRA es vestí de gala,
Per acollir en concert
A una tan garrida dama:
Negra troca de cabell,
Son cos fina porcellana,
A les notes d'un teclat
En cada sil.laba de veu
Sa poesia hi brotava,
Portant-nos amb melodia
Per l'ampla geografia
De compositors coneguts
Malgrat i la llunyania.

En Toldrà, trenca el glaç
Granados el seguiria,
En Duparc, també n'Strauss,
Al duet s'afegirien.
En Verdi, més tard o d'hora,
Companyia los faria.
De músics en gran quartet,
Ben cert que s'esdevindria.
Aquella nit de juliol
SA NOSTRA s'engalanà
Per rebre un Rossinyol,
Que no anava a França,
Doncs te el niu a Mallorca Ω

Al ferrer de s'Arenal

Escandell

Quan l'alba el puig traspunta,
I el dia es vol presentar,
Els obrers van a la lluita,
Per la feina començar.

En tota classe d'oficis,
Interès s'ha de posar,
Si no hi ha perjudicis,
Que algú ha de pagar.

A s'Arenal un ferrer,
Es eloqüent, té presència,
Sa feina sap fer molt bé,
I la cobra a consciència.

Fa ferros d'artesanía,
I forjant tot lo demés,
És d'agrado i simpatía,
A tots els arenalers.

En Pere Canals coneix,
Infiniat de persones,
Per el bé que se mereix,
És formal, te bones formes.

Ara, ja s'ha retirat,
Deixa els seus fills al treball,
Estan sota el seu mandat,
Seguint el mateix detall.

A mi me surt poesia,
Del que mereix alabar,
D'escriure, no em cansaria
perquè així, també voldria,
lo que mereix destacar. Ω

L'ESTEL

BOLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

Nom .....

Adreça .....

..... C.P. ....

Població .....

C.I.F. .... Tel. ....

M'interessa una subscripció

ANUAL 3.800 PTS (22,84 euros)

Rebut domiciliat a un banc o caixa

Banc/Caixa .....

Adreça .....

Núm. entitat.....Núm. sucursal .....

Compte núm.....

Firma

**Ompliu aquesta tarja i enviau-la al
Apartat de Correus 124
07600 s'Arenal de Mallorca**